

بسم الله الرحمن الرحيم

مجموعه‌ی آموزشی داوطلبان سلامت محلات

کتاب پنجم □ آشنایی با بیماری‌های شایع

آشنایی با بیماری تب مالت

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

معاونت بهداشت

مرکز مدیریت بیماری‌های واگیر

دفتر آموزش و ارتقای سلامت

عنوان و نام پدیدآور: آشنایی با بیماری تب مالت / گروه مؤلفان: محمد رضا شیرزادی ... [و دیگران]؛ طراحی آموزشی منصور فاتحی، زیر نظر شهنام عرشی، فرشید رضایی؛ تهیه شده در وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، معاونت بهداشت، مرکز مدیریت بیماری‌های واگیر، دفتر آموزش و ارتقای سلامت، گروه مشارکت‌های اجتماعی.

مشخصات نشر: تهران: وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، انتشارات، ۱۴۰۳

مشخصات ظاهری: ۴۹ ص: مصور (رنگی)؛ ۲۲ × ۲۹ س.م.

فروست: مجموعه‌ی آموزشی داوطلبان سلامت محلات؛ آشنایی با بیماری‌های شایع؛ کتاب پنجم

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۵۹۶۴-۳۷-۲

وضعیت فهرست‌نویسی: فیپا

یادداشت: نویسندگان محمدرضا شیرزادی، محبوبه خاتون‌قنبری، میترا توحیدی، شیرین بنکدار، سارا دوستی، معصومه قاسم‌زاده، فرانک قراچورلو، مرضیه شعبانی چپی، نفیسه بنایی نیاسر.

یادداشت: کتابنامه

موضوع: تب مالت، Brucellosis

شناسه افزوده: شیرزادی محمدرضا، ۱۳۳۹

شناسه افزوده: فاتحی، منصور

شناسه افزوده: عرشی، شهنام

شناسه افزوده: رضایی، فرشید، ۱۳۵۶

شناسه افزوده: ایران، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، مرکز مدیریت بیماری‌های واگیر. دفتر آموزش و ارتقای سلامت، گروه مشارکت‌های اجتماعی

رده‌بندی کنگره: RC۱۲۳

رده‌بندی دیویی: ۶۱۶/۹۵۷

شماره کتابشناسی ملی: ۹۶۴۶۳۶۸

آشنایی با بیماری تب مالت

(مجموعه آموزشی داوطلبان سلامت محلات، کتاب پنجم: آشنایی با بیماری‌های شایع)

گروه مؤلفان: دکتر محمد رضا شیرزادی. دکتر محبوبه خاتون قنبری. میترا توحیدی. دکتر شیرین بنکدار. دکتر سارا دوستی. معصومه قاسم زاده. فرانک قراچورلو. مرضیه شعبانی چپی. نفیسه بنایی نیاسر

زیر نظر: دکتر شهنام عرشی - دکتر فرشید رضایی

طراحی آموزشی: دکتر منصور فاتحی

ناشر: جوان

چاپ و صحافی: طرفه

شمارگان: ۵۰۰۰ نسخه

نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۳

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۵۹۶۴-۳۷-۲

تهیه شده در:

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، معاونت بهداشت

مرکز مدیریت بیماری‌های واگیر

دفتر آموزش و ارتقای سلامت

گروه مشارکت‌های اجتماعی

حق چاپ برای وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی محفوظ است.

(توزیع رایگان)

این کتاب توسط کارشناسان جلب مشارکت‌های مردمی، مربیان و داوطلبان سلامت محله در دانشکده

علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ساوه پیش‌آزمایی شده است.

برای دستیابی به توسعه‌ی اجتماعی پایدار به همیاری تک‌تک افراد جامعه نیاز است، توسعه‌ی سلامت که یکی از زیربنایی‌ترین ابعاد تکامل اجتماعی بشر است، شاید بیش از جنبه‌های دیگر توسعه نیازمند همکاری عمومی می‌باشد، چرا که آگاهی، احساس مسئولیت و اقدام عملی تک‌تک افراد جامعه برای تأمین سلامت عمومی ضروری است.

داوطلبان سلامت محلات، پیش‌تازان این همیاری عمومی هستند که قدم در راه مشارکت مردم در تأمین و توسعه‌ی سلامت جامعه گذاشته‌اند. داوطلبان سلامت محلات سعی دارند حقایق اساسی مورد نیاز برای رسیدن به سلامت فردی، خانوادگی و اجتماعی را به خوبی فراگیرند و آن‌ها را به زبان خود مردم به همسایگانشان منتقل کنند.

در برنامه داوطلبان سلامت محله ما به دنبال توانمندسازی مردم برای مشارکت بیشتر آنان در بهبود سلامتی خودشان هستیم. شواهد متعدد بیانگر آن است، که مردم تنها در مواردی که برایشان مهم است به طور داوطلبانه شرکت می‌کنند. همچنین یکی از اصول اساسی در تغییر رفتار بهداشتی مردم در این است که به آنان نقش بیشتری برای بهبود سلامت خودشان بدهیم. لذا با توجه به آنچه که به اجمال گفته شد طراحی و تدوین مجموعه آموزشی داوطلبان سلامت محلات از سال ۱۳۷۴ شروع و تاکنون بیش از ۴۰ عنوان کتاب از این مجموعه به چاپ رسیده است.

هدف مجموعه‌ی آموزشی داوطلبان سلامت محلات آن است که در یادگیری دانستنی‌ها و مهارت‌های زندگی سالم به داوطلبان سلامت محله کمک کند و در فعالیت‌های فردی و گروهی، انتقال پیام‌ها به مردم و ترویج رفتارهای زندگی سالم و مولد راهنمای آنان باشد. در این برنامه با حساس‌سازی و تغییر رفتار بهداشتی مردم موجب درگیری فعال آنان در عوامل مؤثر بر سلامت محلات می‌شوند. در کتاب‌های این مجموعه بستر لازم برای کمک مردم به حل مشکلات بهداشتی محلات فراهم می‌شود. آنان می‌توانند با راهنمایی مربیان خود با ایجاد هماهنگی و همکاری با سازمان‌های مؤثر در توسعه جامعه از منابع سازمانی مختلف نیز در بهبود سلامت محلات استفاده کنند.

برای طراحی کتاب‌های مجموعه آموزشی داوطلبان سلامت محله از اصول آموزشی جدید و روش‌های مشارکتی و رویکرد آموزش همسانان استفاده شده است. بدین معنی که در جریان آموزش، داوطلبان سلامت محلات نیز تجربه‌ها و آموخته‌های خود را به یکدیگر منتقل خواهند کرد. تهیه‌کنندگان این مجموعه سعی داشته‌اند اصول آموزش مشارکتی و آموزش همسانان را با خصوصیات برنامه‌ی داوطلبان سلامت محلات و شرایط فرهنگی جامعه منطبق و از این راه آموزش بهداشت را به باورها، تجربه‌ها و زندگی واقعی مردم نزدیک‌تر کنند. اثربخشی استفاده از این شیوه آموزشی در تغییر رفتار مردم نسبت به روش‌های سنتی متداول توسط بسیاری از صاحب‌نظران آموزش سلامت کشور را می‌توان نشانه‌ی توفیق در این راه دانست و به ضرورت تداوم آن دلگرم بود.

دکتر فرشید رضایی

سرپرست دفتر آموزش و ارتقای سلامت

چگونه از این کتاب استفاده کنیم؟

این کتاب از چه قسمت هایی تشکیل شده است؟

قسمت های اصلی این کتاب عبارتند از:

■ **مقدمه:** در ابتدای کتاب، یک توضیح مختصر درباره ی موضوع آن آورده شده است تا بتوانید با اهمیت موضوع و جنبه های مختلف آن آشنایی پیدا کنید.

■ **اهداف:** با مطالعه ی اهداف خواهید دانست که پس از پایان آموزش این کتاب، چه آگاهی ها و مهارت هایی به دست خواهید آورد.

■ **کاربردها:** با مطالعه ی این قسمت، از برخی از کاربرد های مطالب این کتاب مطلع خواهید شد. بعضی از این کارها را می توان به تنهایی انجام داد ولی بعضی از آن ها به اقدام گروهی شما نیاز دارد. این فعالیت ها فقط چند پیشنهاد هستند. ده ها کاربرد دیگر وجود دارد که به فکر شما و همکاران تان خواهد رسید و می توانید به این فهرست اضافه کنید.

■ **اطلاعات مورد نیاز از محله:** از آن جا که شما داوطلبان سلامت محله در جریان آموزش خود باید برای آموزش مردم محله برنامه ریزی کنید، لازم است مردم محله تان را بهتر بشناسید، باورها و سنت های خوب و بد مردم را تشخیص دهید و نیاز های آن ها را بدانید. برای این منظور بحث هایی در لابلای درس های کتاب قرار داده شده که «در محله» نامیده شده اند. برای این که بحث های «در محله» به واقعیت نزدیک تر باشند، لازم است شما قبل از جلسه بحث، اطلاعاتی از مردم محله به دست بیاورید. سؤال هایی که در قسمت «اطلاعات مورد نیاز از محله» می بینید خلاصه ای از سؤال های «در محله» است. هدف این قسمت آماده کردن شما برای بحث های بسیار مهم «در محله» است. با مطالعه ی این قسمت خواهید دانست که باید بیشتر به چه مسائلی در روابط و رفتار های مردم دقت کنید.

■ **درس ها:** مطالب این کتاب به صورت پاسخ چند سؤال مرتب شده است. برای روشن شدن موضوع در پاسخ هر سؤال یک یا چند درس طراحی شده است. هر درس این کتاب از یک یا چند فعالیت آموزشی تشکیل شده است که با علامت ▼ مشخص شده اند. این فعالیت های آموزشی انواع مختلفی دارند، از جمله:

- بحث عمومی
- کار گروهی
- یک یا چند مسئله
- مشاهده
- بازدید
- یک مشورت
- کار عملی
- بررسی نمونه
- ماجرایی تصویری
- داستان ناتمام

این فعالیت ها برای یادگیری دانستنی های سلامتی و کسب مهارت های عملی در هر درس گنجانده شده اند و در این فعالیت ها مربی به شما کمک خواهد کرد تا تجربه، احساس و فکر خود را با سایر داوطلبان سلامت محله در میان بگذارید.

در انتهای هر درس چند دانستنی سلامتی وجود دارد که در داخل یک مربع رنگی دانستنی های سلامتی مربوط به آن درس آورده شده است. انتظار می رود این دانستنی ها را پس از پایان بحث و فعالیت در خاطر نگه دارید. یک نوع خاص از فعالیت های آموزشی بحث های «در محله» است که در بالا توضیح داده شد. این بحث ها از مهم ترین قسمت های کتاب هستند که کمک می کنند مطالب کتاب به واقعیت های جامعه ی شما نزدیک تر شود. نتیجه ی بحث های «در محله» در پایان دوره ی آموزشی این کتاب استفاده خواهد شد.

■ **تمرین انتقال پیام ها:** آخرین سؤالی که در این کتاب باید پاسخ دهید آن است که «چگونه پیام هایمان را به مردم انتقال دهیم؟» فراموش نکنید که مهم ترین انتظاری که نظام سلامت از شما دارد آن است که آموخته های خود را به مردم محله و همسایه های تان منتقل کنید. برای این کار باید برنامه ریزی و تمرین کرد. نتیجه ی بحث های «در محله» در این جلسات استفاده خواهد شد.

ابتدا باید مسائل مهم محله خودتان را شناسایی و برای رفع آن ها برنامه ریزی کنید. سپس به صورت گروهی برای تهیه پوستر، روزنامه دیواری، جزوه و... با یکدیگر همکاری کنید. برای این که بتوانید در مقابل مردم خوب سخنرانی کنید، باید تمرین «چهره به چهره» را انجام دهید و برای همکاران خودتان صحبت کنید. در آخر برای پیدا کردن مهارت کافی در گفتگو با مردم با «ایفای نقش» اشکالات ارتباطی خود را خواهید شناخت. آموزش این کتاب بدون برگزاری جلسات تمرین انتقال پیام ها ناقص است. از مربی خود بخواهید حداقل ۳ جلسه را برای این فعالیت ها اختصاص دهد.

■ **خودآزمایی:** پس از پایان آموزش هر کتاب، برای مطمئن شدن از یادگیری مطالب و استفاده صحیح از آن ها می توانید به سؤال های «خودآزمایی» پاسخ دهید. سؤال های «آیا می دانم؟» مربوط به یادگیری دانستنی های سلامتی است. سؤال های «آیا می توانم؟» مربوط به کسب مهارت ها است. سؤال های «آیا پیام های مان را به مردم منتقل کرده ایم؟» مربوط به فعالیت هایی است که باید برای آموزش مردم محله انجام شود. سؤال های «آیا کارهای ما مؤثر بوده است؟» مربوط به ارزشیابی فعالیت های شما است. با پاسخ به این سؤال ها می توانید میزان موفقیت خود را بسنجید و اشکال های کارتان را بشناسید.

■ چگونه فرآیند انتقال پیام های بهداشتی به مردم را ارزیابی کنیم؟

قبل از شروع آموزش کتاب باید میزان آگاهی و نگرش ۱۰ درصد از خانوارهای تحت پوشش خود را براساس سؤالات و چک لیست موجود در بخش پایش و ارزشیابی هر کتاب، بررسی نمایید و سه ماه پس از پایان آموزش هر کتاب مجدداً میزان تغییرات دانش، نگرش و عملکرد همان خانوارهای انتخاب شده در مرحله اول توسط داوطلبان سلامت محله، زیر نظر مربی سنجیده شود.

چگونه این کتاب را انتخاب کنیم؟

اگر این کتاب اولین یا تنها کتابی است که از مجموعه‌ی آموزشی داوطلبان سلامت محلات می‌بینید، دست نگهدارید. این مجموعه بیش از ۴۰ جلد کتاب دارد و شما می‌توانید برحسب وضعیت محله‌تان و با کمک مربی خود کتاب‌هایی را انتخاب کنید که بیشتر مورد نیاز شماست. وقت را با کتاب‌هایی که مورد نیازتان نیست از دست ندهید. در صفحه‌ی داخلی جلد این کتاب، قسمت‌های مختلف مجموعه‌ی آموزشی شما معرفی شده است.

در چه مواقعی می‌توان از این کتاب استفاده کرد؟

■ **در کلاس آموزش:** شما این کتاب را در جریان آموزش خود از مرکز خدمات جامع سلامت / پایگاه سلامت / خانه بهداشت دریافت خواهید کرد و طبق برنامه‌ای که مربی خواهد ریخت، به تدریج آن را مطالعه خواهید کرد. مربی برای هر جلسه یک یا چند درس را در نظر خواهد گرفت. پس از پایان درس‌ها طی سه جلسه یا بیشتر برای انتقال پیام‌ها به مردم تمرین خواهید کرد.

■ **در آموزش مردم:** شما می‌توانید پس از پایان آموزش خودتان از بحث‌ها و روش‌هایی که در این کتاب نوشته شده برای آموزش مردم محله استفاده کنید. بهتر است این روش‌ها را با شرایط فرهنگی محله‌تان مطابقت دهید. به علاوه شما می‌توانید از تصاویر و نکته‌های این کتاب در مواد آموزشی که تهیه می‌کنید، استفاده ببرید.

■ **برای یادآوری:** اگر مدتی پس از پایان آموزش، نکته‌هایی را فراموش کرده باشید، می‌توانید با مراجعه به مربع‌های رنگی دانستنی‌های سلامتی، آن‌ها را دوباره بخوانید.

■ **و یک استفاده‌ی دیگر:** شما می‌توانید فایل این کتاب را برای مطالعه در اختیار افراد خانواده و همسایگان خود قرار دهید.

۲	مقدمه
۳	اهداف
۴	کاربردها
۵	اطلاعات مورد نیاز از محله
۶	۱- چرا بیماری تب مالت اهمیت دارد؟
۶	الف: بیماری تب مالت چیست و چرا باید به آن توجه کرد؟
۸	ب: چه افرادی بیشتر در معرض خطر ابتلا به بیماری تب مالت هستند؟
۹	ج: عامل ایجاد بیماری تب مالت چیست؟
۱۱	۲- خصوصیات بیماری تب مالت چیست؟
۱۱	الف: نشانه های بیماری تب مالت چیست ؟
۱۳	ب: بیماری تب مالت چگونه منتقل می شود؟
۱۵	ج: با باورها و سنت های نادرست درباره راه های انتقال بیماری تب مالت چگونه برخورد کنیم ؟
۱۷	د: بیماری تب مالت چگونه تشخیص داده می شود؟
۱۹	۳- چگونه با بیماری تب مالت مقابله کنیم؟
۱۹	الف: راه های پیشگیری از ابتلا به بیماری تب مالت در دامداری های چیست ؟
۲۴	ب: راه های پیشگیری از ابتلا به بیماری تب مالت در کشتارگاه ها چیست؟
۲۵	ج: راه های پیشگیری از انتقال خوراکی بیماری تب مالت از طریق رعایت اصول دوشیدن و نگه داشت شیر چیست ؟
۳۰	د: راه های پیشگیری از انتقال خوراکی بیماری تب مالت از طریق سالم سازی شیر چیست ؟
۳۱	ه: راه های پیشگیری از انتقال خوراکی بیماری تب مالت از طریق مصرف محصولات لبنی سالم چیست ؟
۳۳	و: راه های پیشگیری از انتقال خوراکی بیماری تب مالت از طریق مصرف گوشت و سایر بافت های سالم چیست ؟
۳۵	ز: بایدها و نبایدها در پیشگیری از بیماری تب مالت چیست ؟
۳۷	ک: درمان بیماری تب مالت چگونه است؟
۳۹	۴- چگونه پیام هایمان را به مردم منتقل کنیم؟
۴۲	خودآزمایی
۴۵	۵- چگونه فرآیند انتقال پیام های بهداشتی به مردم را ارزیابی کنیم ؟
۴۶	پرسشنامه سنجش میزان آگاهی، نگرش و عملکرد خانوارهای تحت پوشش در خصوص بیماری تب مالت
۵۰	منابع

بیماری های قابل انتقال از حیوان به انسان از جمله بیماری های عفونی هستند که اثرات نامطلوب قابل توجهی در بهداشت و سلامت جامعه دارند. "تب مالت" به عنوان یکی از شایع ترین این بیماری ها در کشور، موجب ابتلای قابل توجهی از افراد می گردد و از اهمیت ویژه ای برخوردار است. پیشگیری بیماری تب مالت در انسان به میزان زیادی وابسته به افزایش آگاهی جامعه به خصوص گروه های در معرض خطر (روستاییان، دامداران، کارگران کشتارگاه، قصاب ها و ...) است. اقدامات بهداشت محیط و تقویت مشارکت سایر سازمان های مرتبط همانند سازمان دامپزشکی جهت واکسیناسیون دام ها و کاهش بیماری تب مالت در جمعیت دامی نیز از اهمیت برخوردار است.

آموزش نحوه پیشگیری از بیماری به منظور افزایش آگاهی جامعه نقش بسیار مهمی دارد. در صورت ابتلا افراد به این بیماری مدت درمان با آنتی بیوتیک طولانی بوده و گاهی بیمار به دلیل ابتلا به عوارض طولانی مدت و خطرناکی همچون التهاب و عفونت ستون مهره ها و مفاصل، ابتلای سیستم عصبی، سیستم قلب و عروق و همچنین افسردگی طولانی مدت تا سال ها درگیر این بیماری می شود.

کتاب حاضر گزیده ای از نکات آموزشی مهم بوده و بر آن است تا مروری بر جنبه های مختلف پیشگیری بیماری تب مالت داشته باشد و به طور عملی راهکارهای مناسب را نشان می دهد. ممکن است استفاده از روش های پیشگیری در هر منطقه بر اساس امکانات موجود و شرایط موجود در آن منطقه متفاوت باشد. ضروریست تا در مورد دلایل منطقی و مزایای برنامه پیشگیری تب مالت، با تمام گروه هایی که نقش دارند، مشارکت کنیم و درمورد عوارض خطرناک بیماری گفتگو کرده و باورهای اشتباه مان را اصلاح و به آموخته هایمان عمل کنیم.

دکتر شهنام عرشی

رئیس مرکز مدیریت بیماری های واگیر

پس از پایان جلسه های آموزشی این کتاب، انتظار می رود بتوانید:

۱. بیماری تب مالت (بروسلوز) را تعریف کنید.
۲. افراد در معرض ابتلا به بیماری تب مالت را نام ببرید.
۳. عامل ایجاد بیماری تب مالت را بیان کنید.
۴. علائم و نشانه های بیماری تب مالت را بیان کنید.
۵. نحوه انتقال بیماری تب مالت از حیوان به انسان را توضیح دهید.
۶. باورها و سنت های نادرست درباره راه های انتقال بیماری تب مالت را توضیح دهید.
۷. راه های تشخیص بیماری تب مالت در انسان را توضیح دهید.
۸. راه های پیشگیری از ابتلا به بیماری تب مالت در دامداری ها را شرح دهید.
۹. راه های پیشگیری از ابتلا به بیماری تب مالت در کشتارگاه ها را شرح دهید.
۱۰. راه های پیشگیری از ابتلا به بیماری تب مالت از طریق رعایت اصول دوشیدن و نگه داشت شیر را شرح دهید.
۱۱. راه های پیشگیری از ابتلا به بیماری تب مالت از طریق سالم سازی شیر را شرح دهید.
۱۲. راه های پیشگیری از ابتلا به بیماری تب مالت از طریق مصرف محصولات لبنی سالم را شرح دهید.
۱۳. راه های پیشگیری از ابتلا به بیماری تب مالت از طریق مصرف گوشت و سایر بافت های سالم را شرح دهید.
۱۴. بایدها و نبایدها در پیشگیری از ابتلا به بیماری تب مالت را بیان کنید.

با یادگیری مطالب این کتاب خواهید توانست:

۱. بیماری تب مالت (بروسلوز) را برای خانوارهای محله خود تعریف کنید.
۲. افراد در معرض ابتلا به بیماری تب مالت را برای خانوارهای محله خود نام ببرید.
۳. عامل ایجاد بیماری تب مالت را برای خانوارهای محله خود بیان کنید.
۴. علائم و نشانه های بیماری تب مالت را برای خانوارهای محله خود بیان کنید.
۵. نحوه انتقال بیماری تب مالت از حیوان به انسان را به خانوارهای محله خود توضیح دهید.
۶. باورها و سنت های نادرست درباره راه های انتقال بیماری تب مالت را برای خانوارهای محله خود توضیح دهید.
۷. راه های تشخیص بیماری تب مالت در انسان را برای خانوارهای محله خود توضیح دهید.
۸. راه های پیشگیری از ابتلا به بیماری تب مالت در دامداری ها را برای خانوارهای محله خود شرح دهید.
۹. راه های پیشگیری از ابتلا به بیماری تب مالت در کشتارگاه ها را به خانوارهای محله خود شرح دهید.
۱۰. راه های پیشگیری از ابتلا به بیماری تب مالت از طریق رعایت اصول دوشیدن و نگه داشت شیر را برای خانوارهای محله خود شرح دهید.
۱۱. راه های پیشگیری از ابتلا به بیماری تب مالت از طریق سالم سازی شیر را به خانوارهای محله خود توضیح دهید.
۱۲. راه های پیشگیری از ابتلا به بیماری تب مالت از طریق مصرف محصولات لبنی سالم را به خانوارهای محله خود شرح دهید.
۱۳. راه های پیشگیری از ابتلا به بیماری تب مالت از طریق مصرف گوشت و سایر بافت های سالم را برای خانوارهای محله خود توضیح دهید.
۱۴. بایدها و نبایدها در پیشگیری از ابتلا به بیماری تب مالت را برای خانوارهای محله خود بیان کنید.

اطلاعات مورد نیاز از محله

- برای این که بدانید مردم محله شما چه عقیده ای دارند،
- برای این که مهم ترین نیازهای محله خودتان را شناسایی کنید،
- برای این که باورها و سنت های خوب مردم محله تان را تشخیص دهید،
- برای این که پیام های خودتان را با روش بهتری به مردم محله تان منتقل کنید،
قبل از شروع فعالیت های آموزشی این کتاب، به سوال های زیر فکر کنید. در زندگی روزانه و معمولی خود با مردم و همسایه ها به دنبال پاسخ آن ها باشید و در حین بحث های «درمحله» به آن ها پاسخ دهید. پاسخ این سوال ها در جلسه های «چگونه پیام هایمان را به مردم منتقل کنیم؟» استفاده خواهد شد.

- آیا خانوار محله شما می دانند که تعریف بیماری تب مالت (بروسلوز) چیست؟
- آیا خانوار محله شما می دانند که افراد در معرض ابتلا به بیماری تب مالت چه کسانی هستند؟
- آیا خانوار محله شما می دانند که عامل ایجاد بیماری تب مالت چیست؟
- آیا خانوار محله شما می دانند که علائم و نشانه های بیماری تب مالت چیست؟
- آیا خانوار محله شما می دانند که نحوه انتقال بیماری تب مالت از حیوان به انسان چگونه است؟
- آیا خانوار محله شما می دانند که باورها و سنت های نادرست درباره راه های انتقال بیماری تب مالت چیست؟
- آیا خانوار محله شما می دانند که راه های تشخیص بیماری تب مالت در انسان چیست؟
- آیا خانوار محله شما می دانند که راه های پیشگیری از ابتلا به بیماری تب مالت در دامداری ها چیست؟
- آیا خانوار محله شما می دانند که راه های پیشگیری از ابتلا به بیماری تب مالت در کشتارگاه ها چیست؟
- آیا خانوار محله شما می دانند که راه های پیشگیری از ابتلا به بیماری تب مالت از طریق رعایت اصول دوشیدن و نگه داشت شیر کدام است؟
- آیا خانوار محله شما می دانند که راه های پیشگیری از ابتلا به بیماری تب مالت از طریق سالم سازی شیر چیست؟
- آیا خانوار محله شما می دانند که راه های پیشگیری از ابتلا به بیماری تب مالت از طریق مصرف محصولات لبنی سالم چیست؟
- آیا خانوار محله شما می دانند که راه های پیشگیری از ابتلا به بیماری تب مالت از طریق مصرف گوشت و سایر بافت های سالم چیست؟
- آیا خانوار محله شما می دانند که بایدها و نبایدها در پیشگیری از ابتلا به بیماری تب مالت چیست؟

چرا بیماری تب مالت اهمیت دارد؟

الف: بیماری تب مالت چیست و چرا باید به آن توجه کرد؟

درس اول

▼ سخنرانی

۱. بیماری تب مالت چیست؟
.....
۲. چرا بیماری تب مالت اهمیت دارد؟
.....
۳. شما فکر می کنید جمعیت چه مناطقی (شهری/ روستایی ، سردسیری/ گرمسیری)، بیشتر به بیماری تب مالت مبتلا می شوند؟
.....
۴. آیا می دانید ضررهای انسانی، حیوانی و اقتصادی تب مالت در دام چه می باشد؟
.....

۱

دانستنی های سلامتی

- **بیماری تب مالت یا بروسلوز** بیماری است که انسان و برخی از پستانداران را مبتلا می کند. تب مالت یک بیماری میکروبی قابل انتقال از حیوان به انسان است که از حیوانات آلوده به انسان منتقل می شود.
- این بیماری باعث خسارات اقتصادی به دلیل سقط جنین در دام و کاهش تولید محصولات دامی مانند کاهش تولید شیر می گردد و در انسان عوارض جسمی متعدد ایجاد می کند.

- علائم بالینی تب مالت در انسان، بسیار متنوع است و ابتلا به این بیماری، موجب عوارض متعدد و طاقت فرسا در بسیاری از اعضای بدن می گردد. در برخی بیماران ممکن است عوارض شدیدتری مانند عفونت مغز یا قلب رخ دهد که حتی اگر درمان مناسب برای آن انجام شود، می تواند به مرگ بیماران منجر شود.
- به دلیل عدم گزارش موارد بیماری در بسیاری از کشورها، تخمین دقیق از میزان شیوع تب مالت در سطح جهانی وجود ندارد. علاوه بر این، بسیاری از موارد تب مالت (بروسلوز) در انسان خفیف بوده یا با تظاهرات بالینی غیر معمول همراه می باشد که تشخیص آن را دشوار می کند.
- بیش از ۷۰ درصد بیماران در مناطق روستایی ساکن هستند ولی شهرنشینان هم در معرض خطر جدی ابتلا هستند.
- هرچند در تمام فصل ها بیماری تب مالت دیده می شود (مخصوصاً در مناطق گرمسیر) ولی تعداد موارد ابتلا به این بیماری در فصل بهار و اوایل تابستان بیشتر است که به دلیل همزمانی با زایمان دام ها و تماس مستقیم دست ها با جنین های سقط شده و همچنین شیردوشی (بدون دستکش) و مصرف لبنیات تهیه شده از شیر تازه غیر پاستوریزه و جوشیده نشده می باشد.
- به دلیل احتمال عود بیماری به دنبال عدم تکمیل دوره درمان توسط بیماران و عدم درمان طولانی مدت، تب مالت را به عنوان یکی از مهم ترین بیماری های عفونی مطرح می کنند.

ب: چه افرادی بیشتر در معرض خطر ابتلا به بیماری تب مالت هستند؟

درس دوم

▼ بحث گروهی

با راهنمایی مربی به گروه های کوچک تقسیم شوید و در مورد سوالات ذیل با دیگر داوطلبان سلامت محله بحث کنید و به سوالات زیر پاسخ دهید.

۱. به نظر شما چه افرادی بیشتر در معرض ابتلا به بیماری تب مالت هستند؟

۲. به نظر شما آیا جنسیت و سن در ابتلا به بیماری تب مالت مؤثر هستند؟

۳. به نظر شما مسافرت به مناطق آلوده باعث ابتلای مسافران به بیماری تب مالت می شود؟

۲

دانستنی های سلامتی

□ تب مالت در همه سنین و در مرد و زن دیده می شود اما عمدتاً افرادی که با دام های اهلی در تماس مستقیم (تماس پوستی و استنشاقی) و یا غیرمستقیم (مصرف لبنیات آلوده) هستند در معرض خطر جدی ابتلا به بیماری تب مالت قرار دارند، این افراد عبارتند از:

- دامداران و کشاورزان
- دامپزشکان و تکنسین های دامپزشکی
- کارگران کشتارگاه و سایر کسانی که به کار ذبح اشتغال دارند (قصابان).

• پرسنل آزمایشگاه که در تشخیص بیماری همکاری دارند.

• بازرسان گوشت

• کسانی که در مراکز فرآوری پشم، چرم، پوست و احشا حیوانات مشغول به کار هستند.

• مسافران به مناطق آلوده که تماس مستقیم یا غیر مستقیم با دام داشته اند و یا از لبنیات غیرپاستوریزه مصرف نموده اند.

- زنان خانه دار (به خصوص در مناطق روستایی) که در نگهداری دام، شیردوشی و تهیه لبنیات از شیر خام و ... مشارکت دارند.
- کسانی که هنگام زایمان دام‌ها در محل حضور دارند و از لباس محافظت کننده مناسب شامل دستکش و ماسک استفاده نکرده اند.
- افرادی که در مراکز جمع آوری شیر و کارخانه های لبنیات سازی فعالیت دارند.

ج: عامل ایجاد بیماری تب مالت چیست؟

درس سوم

▼ سخنرانی

از کارشناس مبارزه با بیماری های مرکز دعوت کنید تا در کلاس آموزشی شما حضور پیدا کند و درباره عامل ایجاد بیماری تب مالت و انواع آن برای شما صحبت کند و به سوالات ذیل پاسخ دهد.

۱. عامل بیماری تب مالت چیست؟

.....

۲. میکروب بروسلا در چه شرایط محیطی می تواند زنده بماند؟

.....

۳. کدام نوع بروسلا بومی کشور ایران است؟

.....

۳

دانستنی های سلامتی

- عامل بیماری تب مالت یا بروسلوزیس، گونه ای از باکتری ها به نام "بروسلا" است که در شرایط مناسب، ماندگاری طولانی در طبیعت دارد، چنان که در درجه حرارت پایین قادر است برای حدود ۱۰ هفته در خاک و تا دو سال و نیم در کود زنده بماند. باکتری این بیماری با وارد شدن به هر بخش از بدن باعث بروز بیماری در همان بخش می شود. این بیماری می تواند به اشکال گوناگون خود را نشان دهد، به همین دلیل نام دیگر آن، بیماری هزار چهره می باشد. انواع مختلف باکتری بروسلا وجود دارد که هر کدام مخزن حیوانی مخصوص به خود دارند که بر اساس آن نامگذاری شده اند.

۴۰ نوع بروسلا به عنوان عامل اکثر عفونت های بروسلاز (بیماری تب مالت) در انسان تشخیص داده شده است که مهم ترین آن بروسلا ملی تنسیس هست که میزبان اصلی آن گوسفند و بز است. در ایران نیز همین نوع شایع و بومی است.

▼ در محله

۱. آیا در محله شما بیمار مبتلا به تب مالت زندگی می کند؟

.....

۲. آیا خانوار محله شما می دانند که چه افرادی بیشتر در معرض خطر ابتلا به بیماری تب مالت هستند؟ توضیح دهید.

.....

۳. آیا خانوار محله شما می دانند که عامل بیماری تب مالت چیست؟ توضیح دهید.

.....

مشکلات شناسایی شده در محله:

۱-

۲-

۳-

خصوصیات بیماری تب مالت چیست؟

الف: نشانه های بیماری تب مالت چیست؟

درس چهارم

▼ بررسی چند نمونه

۱. خانم کریمی یک دامداری کوچک سنتی در خارج از شهر دارد که با دو فرزند پسرش در آن جا کار می کنند. مدتی است که هر دو پسرش کمر درد دارند، بی اشتها شده اند، زود خسته می شوند و در هنگام شب تعریق فراوان می کنند. او این موضوع را مربوط به کار زیاد می داند.

۲. آقای شریفی کارگر شاغل در کشتارگاه است، او در شیفت های مختلف کار کرده است. مدتی است که احساس ضعف، خستگی و تب می کند، وزنش کم شده و خوب غذا نمی خورد و دارای علائم گوارشی (تهوع، استفراغ، درد شکم) نیز می باشد که به دلیل گرفتاری کاری و زندگی به آن توجه نکرده است.

در باره هر یک از نمونه ها در کلاس بحث کنید و با کمک مربی نتیجه بحث ها را جمع بندی کنید.

۱. آیا شما نمونه های مشابه با موارد بالا را می شناسید؟

۲. به نظر شما آیا این افراد احتمال دارد به بیماری تب مالت مبتلا باشند؟

۳. به نظر شما در چه مواردی باید به بیماری تب مالت شک کرد؟

▼ سخنرانی

از پزشک مرکز با هماهنگی قبلی دعوت کنید تا در کلاس شما حضور یابد و در مورد علائم بیماری تب مالت صحبت کند و به سوالات ذیل پاسخ دهد.

۱. معمول ترین علامت در بیماران مبتلا به تب مالت چیست؟

۲. میکروب بروسلا در چه بافت هایی از بدن آلودگی ایجاد می کند؟

۳. دوران نهفتگی بیماری تب مالت چیست؟

۴. علائم بیماری تب مالت به چند صورت ممکن است بروز کند؟

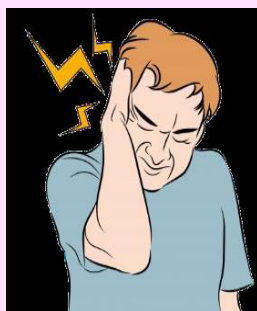
□ **دوره نهفتگی بیماری تب مالت** (از ورود عامل بیماری زا تا شروع علائم) معمولاً بین ۱ تا ۳ هفته متغیر است. دوره های نهفتگی طولانی تر (۶ تا ۱۷ ماه) هم گاهی دیده می شود. بیماری در برخی افراد شروع ناگهانی دارد و در برخی بیماران ممکن است شروع بیماری آهسته تر و تدریجی باشد.

در بیماران با تب طول کشیده به همراه یک سری علائم زیر باید به بیماری تب مالت مشکوک شد:

- **سردرد، ضعف، بی حالی، درد کمر و عضلات، بی اشتهاپی و تعریق** که در برخی بیماران شدید است و بیشتر در شب ها رخ می دهد اما در برخی دیگر ممکن است در تمام طول روز تعریق شدید و متناوب داشته باشند.
- بعضی از بیماران دارای علائم خفیف می باشند و اگر به پزشک مراجعه نکنند به دلیل عوارض متعدد و تمایل به مزمن شدن و ماهیت آزاردهنده و ناتوان کننده باید حتماً درمان شوند.
- باکتری بروسلا می تواند تقریباً در هر بافتی از بدن ایجاد آلودگی نماید و به همین دلیل بیماران با تظاهرات مختلف بیماری مراجعه می نمایند. از این جهت این بیماری را «**بیماری هزار چهره**» نام گذاری کرده اند.

علائم بیماری بر اساس شدت بیماری به اشکال حاد، تحت حاد، مزمن و موضعی بروز می نماید:

- **نوع حاد:** در این شکل بیمار گرفتار لرز ناگهانی، درد عمومی بدن به خصوص درد پشت بوده و تعریق شدید دارد. بیمار اشتهای خود را از دست داده و از ضعف و سستی شکایت دارد.

- **نوع تحت حاد:** اغلب اوقات حالت تب دار اولیه وجود نداشته و آغاز آن بی سر و صدا می باشد، ولی گاهی به دنبال مرحله تب دار حاد شروع می شود. شکایت اصلی بیمار از ضعف و خستگی است.
- **نوع مزمن:** غالباً علائم بیماری بعد از یک دوره تب دار برای سال ها باقی می ماند.

ب : بیماری تب مالت چگونه منتقل می شود؟

درس پنجم

▼ یک بازدید

با راهنمایی و هماهنگی مربی خود از یک آغل یا طویله بازدید کنید. در این بازدید به نکات زیر توجه نمایید:

۱. آیا دامداران از وسایل حفاظت فردی در موقع کار استفاده می کنند؟

۲. آیا در ساختمان آغل یا طویله تهویه مناسب وجود دارد؟

۳. آیا دامداران از نحوه انتقال بیماری تب مالت آگاهی دارند؟

▼ بحث گروهی

با راهنمایی مربی به دو گروه تقسیم شوید و در گروه خود درباره سوالات زیر بحث کنید و به سوالات زیر پاسخ دهید.

۱. آیا در بین اطرافیان و افراد خانواده شما کسی به بیماری تب مالت مبتلا شده است؟ چگونه این بیماری به آن ها سرایت کرده است؟

۲. به نظر شما امکان دارد چندین نفر در یک خانواده به بیماری تب مالت مبتلا شوند؟

▼ یک مشورت

شوهر اکرم خانم مبتلا به تب مالت شده است و اکرم خانم از این بابت بسیار ناراحت می باشد و نگران است او و فرزند ۲ ساله اش نیز به این بیماری مبتلا شده باشند، برای همین به داوطلب سلامت محله خود مراجعه کرده و به او می گوید خودش تا به حال هیچ مشکل یا بیماری نداشته است و ظاهراً سالم هستند. آیا ممکن است به بیماری تب مالت مبتلا شده باشند؟ نظر شما در این مورد چیست؟ نظر خود را در این مورد یادداشت کنید و با سایر داوطلبان سلامت محله در این زمینه صحبت کنید.

راه های شایع انتقال بیماری:

• تماس مستقیم داشتن از طریق پوست آسیب دیده (دارای خراش یا زخم) یا تماس مخاط (ملتحمه چشم) با شیر، ترشحات و یا بافت های آلوده دامی: اگر بر روی پوست جراحتی موجود باشد باکتری بروسلا می تواند وارد بدن فرد شده و بیماری زایی نماید.

در صورت تماس ضایعات جلدی با محصولات گوشتی تازه، امکان انتقال بیماری وجود دارد ولی از آن جا که گوشت اغلب پخته می شود، مصرف آن کمتر موجب انتقال بیماری می گردد. خوردن جگر یا گوشت خام باعث ابتلا از راه خوراکی می شود. یکی از عادات نادرست هنگام ذبح دام ها قرار دادن چاقو در دهان است که باعث انتقال بیماری های گوناگون از جمله بیماری تب مالت، از دام به انسان می شود.

• تنفس کردن در هوای آلوده به باکتری بروسلا:

در مکان هایی مانند آغل و اصطبل، آزمایشگاه، کشتارگاه، مراکز جمع آوری شیر و کارخانجات تولید لبنیات در صورتی که اصول بهداشتی رعایت نشود امکان انتشار باکتری عامل بیماری تب مالت در هوا وجود دارد.

• مصرف کردن محصولات لبنی غیر پاستوریزه

و شیر نجوشیده غیر پاستوریزه:
از جمله شیر خام، پنیر و بستنی سنتی تهیه شده از شیر خام.

□ شیر اول (آغوز) دام، برای انسان هیچ گونه ارزش غذایی ندارد. آغوز دام، برای انسان بسیار آلوده کننده است و میکروب های مختلفی دارد.

ج: با باورها و سنت های نادرست درباره راه های انتقال بیماری تب مالت چگونه برخورد کنیم؟

درس ششم

▼ یک مشورت

نسرین خانم به تازگی صاحب یک دختر شده است و خواهرش مدتی است برای مراقبت از او به خانه او آمده است. خواهرش که صاحب یک دامداری است برای او مقداری گوشت، جگر و دنبان و برای خواهرزاده اش مقداری آغوز آورده است و از نسرین خانم خواسته است برای تقویت خودش و بچه اش از آن ها بخورد، نسرین خانم به دلیل این که شوهر خواهرش به بیماری تب مالت مبتلا می باشد، نگران است که بیماری تب مالت از خواهرش به دخترش سرایت کند، برای همین نگرانی خود را به داوطلب سلامت محله خود که به عیادتش آمده بود می گوید.

- نظر شما در این مورد چیست؟ نظر خود را در این مورد یادداشت کنید و با سایر داوطلبان سلامت محله در این زمینه صحبت کنید و با کمک مربی نتایج بحث را جمع بندی نمایید.

▼ بحث عمومی

به سوالات ذیل پاسخ دهید:

۱. به نظر شما چه باورهایی در مورد بیماری تب مالت در محله شما وجود دارد؟

۲. پاسخ شما به باورهای مردم چیست؟

۶

دانستنی های سلامتی

پاسخ سوالاتی که به فراوانی پرسیده می شوند:

۱. آیا تب مالت از فردی به فرد دیگر سرایت می کند؟

خیر، بیماری تب مالت قابلیت انتقال از انسان بیمار به انسان سالم ندارد.

۲. آیا تب مالت از حیوانی به حیوان دیگر سرایت می کند؟

بلی، در صورت وجود بیماری تب مالت حتی در یک دام در یک گله سایر دام ها آلوده می شوند.

۳. آیا می توان از ظاهر دام، بیمار بودن دام را تشخیص داد؟

خیر، نمی توان دام بیمار را از دام سالم از روی ظاهر شناسایی نمود، پس هر دامی را باید آلوده فرض نمود.

۴. آیا می توان از جنین و جفت سقط شده ی دام برای تغذیه سگ ها استفاده نمود؟

خیر، سگ ها ممکن است به بیماری مبتلا شده و از ترشحات خود باکتری را دفع کنند و باعث پخش شدن بیماری در محیط شوند، بنابراین نباید برای تغذیه سگ ها از جنین و جفت سقط شده استفاده نمود.

۵. خطر مواد زایمانی و جنین سقط شده برای انسان چگونه ایجاد می شود؟

مواد زایمانی (چه مربوط به سقط و چه مربوط به زایمان طبیعی آلوده) اگر به صورت بهداشتی دفن نشوند بعد از مدتی در محیط به تدریج خشک می شوند و به صورت ذرات ریز معلق در هوا پخش می شوند. این ذرات، بسیار بسیار آلوده کننده بوده و تمام محیط را آلوده می کنند. انسان ها و دام های سالم در اثر برخورد با آن بیمار می شوند.

۶. آیا انسان ها می توانند از آغوز دام تغذیه کنند؟

خیر، برخلاف تصور مردم، شیر اول (آغوز) دام برای انسان هیچ گونه ارزش غذایی ندارد. آغوز دام آلوده، برای انسان بسیار آلوده کننده است و میکروب های مختلفی دارد.

۷. آیا خوردن گوشت نیم پز یا جگر خام یا بیضه (دنبلان) می تواند باعث انتقال

بیماری تب مالت به انسان شود؟

بلی، هر بافتی از بدن حیوان مبتلا به بروسلوز، اگر خام و یا نیم پز خورده شود می تواند باعث بیماری شود. مصرف بافت بیضه دامی که در اصطلاح عامیانه "دنبلان" نامیده می شود یکی از راه های مهم انتقال تب مالت است. خوردن جگر خام گوسفند، می تواند باعث بیماری شود.

۸. آیا واکسیناسیون دام به منظور پیشگیری از ابتلا به بیماری تب مالت منجر به

کاهش شیر دام می گردد؟

ممکن است به صورت موقت و در زمان بسیار کوتاه منجر به کاهش شیر دام شود.

د: بیماری تب مالت چگونه تشخیص داده می شود؟

درس هفتم

▼ یک بازدید

با راهنمایی و هماهنگی مربی خود با مسئول برنامه پیشگیری و مراقبت بیماری تب مالت شهرستان از آزمایشگاه مرکز بهداشت شهرستان بازدید کنید. در این بازدید به نکات زیر توجه نمایید:

۱. چه کسانی برای تشخیص بیماری تب مالت مراجعه می کنند؟

.....

۲. چه موقع بیماری تب مالت تشخیص قطعی داده می شود؟

.....

▼ سخنرانی

بعد از بازدید از آزمایشگاه مرکز بهداشت شهرستان از پزشک مرکز دعوت کنید تا در کلاس آموزشی شما حضور پیدا کند و درباره نحوه تشخیص بیماری تب مالت برای شما صحبت کند و به سوالات ذیل پاسخ دهد.

۱. برای رسیدن به تشخیص وجود بیماری تب مالت عموماً نیاز به چه اقداماتی است؟

.....

۲. تعریف مورد مشکوک بیماری چیست؟

.....

▼ یک ماجرای واقعی

بابای ریحانه کوچولو یک دامداری سنتی در خارج از روستا دارد، هر روز شیر دام ها را می دوشد تا برای دخترش که خیلی پنیر دوست دارد، پنیر تازه درست کند. او ظرف های شیر دوشی را با آب می شوید، از مایع پنیر استفاده می کند و به مدت یک ماه پنیر را در آب و نمک نگهداری می کند و برای این که پنیرها شور نشود از آب نمک با غلظت پایین استفاده می کند. چند روزی است که مادر ریحانه کوچولو بسیار نگران است، چون دخترش نمی تواند به راحتی راه برود، زانویش متورم شده و بسیار گریه می کند، به همین خاطر به پزشک مراجعه می کند. پزشک بعد از معاینه دقیق، از مادر ریحانه در مورد شغل پدر، ذائقه غذایی و نحوه استفاده از انواع شیر و لبنیات سؤالاتی می پرسد که با توجه به شرح حال گرفته شده، به بیماری تب مالت شک می کند و به همین خاطر آزمایش تشخیصی بیماری تب مالت را برای ریحانه می نویسد.

۱. در باره ی این ماجرا چه نظری دارید؟

.....

۲. با کمک مربی خود جمع بندی کنید که از این ماجرا چه درس هایی می توان گرفت؟

.....

- تشخيص بيماري تب مالت به خاطر ماهيت موزيانه و چهره هاي گوناگون بيماري همواره يكي از چالش هاي پزشكي است.
- بعد از ايجاد عفونت در بدن فرد، با گذشت زمان بيماري چهره هاي متفاوتي پيدا مي كند و امكان عود بيماري وجود دارد. در مناطقي كه آلودگي دام ها شيوع بالايي دارد و در مشاغلي كه در تماس دائم با باكتري بروسلا هستند، معمولاً بيماري به شكل خفيف تظاهر مي يابد و گاهي آن قدر نماي باليني ملايمي دارد كه فرد بيمار تمايلي براي مراجعه به پزشك ندارد و عموماً به خود درماني مي پردازد.
- براي رسيدن به تشخيص تب مالت، عموماً نياز به تهيه شرح حال دقيق (شامل مسافرت به مناطق بومي بيماري، شغل، بروز سقط در دام ها، سابقه قبلي تب مالت، وجود فرد مبتلا به تب مالت در افراد خانواده، ضدعفوني كردن سبزيجات مصرفي، مصرف لبنيات غيرپاستوريزه، سابقه مصرف گوشت و فراورده هاي نيم پز و ...)، بررسي علائم باليني و تست هاي آزمايشگاهي مي باشد.
- **تعريف بيماري:** بيماري تب مالت بر اساس تصويب كميته كشوري تشخيص تب مالت به صورت زير تعريف شده است:
- * **مورد مشکوك:** داشتن علائم باليني مثل لرز، تعريق، درد مفاصل و ضعف به همراه سابقه تماس با دام يا مصرف شير يا فراورده هاي لبني غير پاستوريزه.
- **نكته:** تصميم گيري در مورد درمان بيمار به عهده پزشك مي باشد.

▼ در محله

۱. آيا خانوار محله شما با نشانه هاي بيماري تب مالت آشنائي دارند؟ توضيح دهيد.
.....
۲. آيا خانوار محله شما با راه هاي انتقال بيماري تب مالت آشنائي دارند؟ توضيح دهيد.
.....
۳. آيا خانوار محله شما باورها و سنت هاي نادرست در مورد راه هاي انتقال بيماري تب مالت را مي دانند؟
.....

مشكلات شناسايي شده در محله:

- ۱-.....
- ۲-.....
- ۳-.....

چگونه با بیماری تب مالت مقابله کنیم؟

الف: راه‌های پیشگیری از ابتلا به بیماری تب مالت در دامداری‌ها چیست؟

درس هشتم

▼ داستان ناتمام

اکبر آقا دامدار موفق است و مدت زیادی بود که بچه دار نمی شد، ۲ سال پیش صاحب پسری شد به نام حمید، خیلی دوست داشت که حمید هم دامدار شود. امسال پاییز از میدان دام ۵۰ گوسفند آبستن خرید که ظاهراً همه سالم و سر حال بودند. او منتظر بود پس از زایمان دام ها، بره ها را در بازار بفروشد. متأسفانه در زمستان تعداد زیادی از گوسفندهایی که خریده بود دچار سقط شدند و یا بره مرده به دنیا آوردند. در بهار که زایمان بقیه دام ها شروع شد، اکبر آقا، حمید ۲ ساله را با خودش به آغل برد تا بره های کوچک به دنیا آمده را ببیند. چند هفته بعد حمید کوچولو تب شدیدی کرد و دیگر نتوانست پایش را تکان بدهد و راه برود. اکبر آقا و همسرش فکر می کردند حمید

۱. این داستان را شما ادامه دهید و نتایج بحث ها را با کمک مربی جمع بندی کنید.

۲. به نظر شما حمید کوچولو به بیماری تب مالت مبتلا است؟

۳. به نظر شما بیماری تب مالت در دام های اکبر آقا شیوع پیدا کرده است؟

▼ یک تحقیق

۱. هزینه خرید وسایل حفاظت فردی جهت استفاده فرد برای دوشیدن شیر در مناطق روستایی چه قدر است؟

۲. در صورت عدم هزینه برای تهیه وسایل حفاظت فردی، ضررهای دامی بیماری بروسلوز، ضررهای انسانی و ضررهای اقتصادی بیماری تب مالت چه مقدار خواهد بود؟

▼ بحث گروهی

با راهنمایی مربی خود به دو گروه تقسیم شوید و در گروه خود درباره سوالات زیر بحث کنید.

۱. به نظر شما نقش مردم و جامعه در پیشگیری از ابتلا به بیماری تب مالت چیست؟

۲. اگر در خانواده شما یا آشنایان، فردی در دامداری کار می کند، شما چه راهنمایی هایی برای پیشگیری از ابتلا به بیماری تب مالت به او می کنید؟

□ برای کاهش اثرات مضر بیماری در جامعه، به عنوان یک راهکار مهم (همزمان با کنترل بیماری در دام)، می‌توان اقدامات ذیل را انجام داد:

۱. ارتقای بهداشت فردی
۲. اجتناب از تماس‌های شغلی پر خطر و استفاده از وسایل حفاظت فردی
۳. ارتقای بهداشت محیط و بهسازی محیط نگهداری دام‌ها
۴. ارتقای بهداشت در تهیه و توزیع مواد غذایی

□ در حال حاضر اصول روش مبارزه با بیماری تب مالت (بروسلوز) در جمعیت گوسفند و بز دارای سه روش کلی می‌باشد:

۱. واکسیناسیون گسترده (شامل تمامی بره‌ها و بزغاله‌های ماده بالای ۳ ماه تا یک ماه قبل از جفت‌گیری و گوسفند و بز ماده غیر آبستن)
۲. آموزش و ترویج اصول بهداشتی (به دامداران در مورد رعایت اصول بهداشتی موقع زایمان دام و مصرف صحیح محصولات لبنی و آموزش واکسیناتورها)
۳. رعایت مقررات بهداشتی و قرنطینه‌ای (جدا کردن مکان نگهداری دام‌های سقط کرده به مدت یک تا دو هفته) و گندزدایی جایگاه زایمان و محل سقط دام‌ها (تمیز نمودن و ضد عفونی جایگاه آلوده به محتویات سقطی و زایمانی به وسیله مواد ضد عفونی‌کننده مناسب)

□ دامداران و همچنین خانواده ایشان به دلیل تماس نزدیک با دام و آلودگی به باکتری

بروسلا از این راه در معرض ابتلا به تب مالت هستند، از این رو رعایت دقیق اصول بهداشت فردی و بهداشت محیط در این گروه بسیار حائز اهمیت است.

□ در این قسمت به تعدادی از مهم‌ترین

نکات مؤثر در کاهش ابتلا به تب مالت اشاره می‌شود:

- دامداران و سایر افرادی که تماس مستقیم با دام دارند و پوستشان با ترشحات آلوده دام‌های بیمار (خون، شیر، ادرار، فضولات دامی) برخورد می‌نماید و یا در محیطی خواهند رفت که قبلاً با ترشحات یا محصولات زایمانی دام‌های مبتلا به تب مالت آلوده

- شده است و گرد و غبار آلوده معلق در هوا را استنشاق می نمایند، باید **ماسک و لباس** **محافظت کننده** بپوشند، مخصوصاً زمانی که نزدیک دام در حال زایمان هستند یا جنین سقط شده را از آغل و محل نگهداری دام ها به جهت معدوم سازی بهداشتی به بیرون از آغل منتقل می نمایند، زیرا در آن موقع پخش شدن باکتری بروسلا به بیشترین حد خود می رسد.
- **برای داشتن یک آغل بهداشتی موارد ذیل رعایت شود:** فاصله از محل سکونت حداقل ۱۰۰۰ متر، دیوارهای سیمانی و کف سیمانی، تهویه و نور مناسب، در دسترس بودن آب بهداشتی و این که کف و دیوارها قابلیت شستشو به طور مرتب را داشته باشد.
 - جنین سقط شده، جفت و سایر ترشحات و محصولات زایمانی و وسایل آلوده شده را باید در کیسه ای سالم و بدون نشت قرار داد و سپس به طور مناسب معدوم کرد. ترجیح بر آن است که در صورت امکان بعد از بی خطر سازی مناسب، سوزانده شود. راه عملی تر و ساده تر آن است که در محل دور از منابع آب، **به طور عمیق و با ریختن آهک تازه** بر روی آن، مدفون گردد. مواد دفن شده باید با سطح آب های زیرزمینی **حداقل سه متر** فاصله داشته باشد.
 - هر منطقه ای که در آن زایمان دام آلوده یا سقط جنین رخ داده است، باید با مواد گندزدایی مناسب و معتبر شسته و گندزدایی شود.
 - در هنگام سم پاشی محل های نگهداری دام استفاده از لباس محافظت کننده، دستکش و ماسک ضرورت دارد.
 - وسایلی که برای جا به جایی مواد آلوده زایمانی و ... استفاده شده است باید با غرقه سازی در ماده گندزدایی کننده مناسب، گندزدایی شوند.
 - **فضولات باید روزانه جمع آوری شده و آغل ها و محل نگهداری دام ها تمیز شوند.**
 - باکتری بروسلا در آب آلوده به فضولات دامی می تواند مدت های طولانی باقی بماند. با اضافه کردن مواد ضد عفونی کننده مناسب، باکتری بروسلا سریع تر از بین می رود.
 - وسایل نقلیه ای که به محل آلوده وارد و یا خارج می شوند باید از چاله ای کم عمق که دارای مواد ضد عفونی کننده باشد، عبورکنند تا آلودگی را از طریق لاستیک هایشان به بیرون منتقل نکنند. (مثل ورودی کشتارگاه ها و اصطبل ها و...)
 - برای راه اندازی مجدد محل نگهداری حیوانات آلوده باید حداقل ۴ هفته از تمیز کردن و گندزدایی آن گذشته باشد.

• زنان باردار و کودکان (ترجیحاً افراد جوان زیر ۱۸ سال) به محل نگهداری دام ها وارد نشوند.

• ورود و خروج هر گونه دام "بدون مجوز دامپزشکی و انجام آزمایشات لازم" جهت تأیید سلامت دام، از مهم ترین عوامل خطر و تهدید برای دامداری ها و میادین فروش دام می باشد.

• از آن جا که ایران از مناطق بومی محسوب می شود، در صورت تماس با دام یا سایر حیواناتی که ممکن است مخزن بروسلا باشند باید از پوشش محافظ کامل استفاده شود.

پوشش در هنگام تماس با دام در محل نگهداری دام شامل:

- لباس بلند پوشاننده (گان)
 - پیش بند پلاستیکی یا لاستیکی
 - چکمه لاستیکی
 - دستکش لاستیکی مناسب (برای شیردوشی)
 - محافظ چشم (محافظ صورت، عینک)
 - استفاده از ماسک معمولی
- لباس های کار بهتر است هنگام کار در محل نگهداری دام ها و همچنین در مشاغلی که احتمال اکتساب بیماری در آن ها زیاد است، همواره در دسترس بوده و استفاده شود. لباس ها بایستی به طور مرتب تمیز و ضدعفونی شوند.
- روش ضدعفونی:** استفاده از حرارت (جوشاندن یا بخارداغ) یکی از روش های در دسترس جهت گندزدایی می باشد، البته روش های ضد عفونی در دامداری ها با استفاده از مواد مشخصی وجود دارد که اطلاعات بیشتر در این زمینه را می توانند در صورت نیاز از بهورز شاغل در خانه بهداشت منطقه خود کسب نمایند.
- باید به کفش ها و چکمه های لاستیکی توجه خاصی داشت تا مواد عفونت زا به خارج از اصطبل و به سمت خانه آورده نشوند. باید در محل های آلوده، چکمه لاستیکی قابل شستشوی مناسب پوشید و هنگام خروج از محل نگهداری دام ها آن را تعویض نمود.
 - توصیه می شود که افراد وسایل استفاده شده را به خوبی شسته و آبکشی کنند.
 - هر آسیب سطحی از جمله هر خراش یا بریدگی باید بعد از ضدعفونی شدن، پانسمان مناسب شود.
 - از آن جا که با آلوده شدن ملتحمه (داخل چشم) در اثر پاشیده شدن ترشحات عفونی، احتمال ابتلا به بیماری تب مالت بالا می باشد، استفاده از محافظ چشم اهمیت ویژه ای دارد. اگر چشم دچار آلودگی شود باید چشم را با آب جاری پاکیزه کاملاً شستشو داده و

سریعاً به پزشک مراجعه کند.

• برای جلوگیری از استنشاق گرد و غبار آلوده معلق و ذرات ریز رها شده از مواد "خشک شده" به جا مانده از بافت ها و ترشحات زایمانی و پس از ذبح، باید از ماسک استفاده کرد.

□ افرادی که در شرایط عشایری و نیمه عشایری زندگی می کنند و دامداری سنتی دارند، نمی توانند از اقدامات بهداشتی که برای دامداری ها ذکر شد به حد مطلوب پیروی کنند. در شرایطی که دام ها در حالت عشایری و یا کوچ رو و در مناطق خشک و نیمه خشک نگهداری شوند، پیشگیری از بروسلوز دشوار است، بنابر این

این افراد باید اقدامات بهداشتی را به طور جدی پیگیری کنند.

□ می توان با آموزش مردم در مورد ماهیت بیماری و روش های انتقال آن، از شیوع بیماری کاسته و آسیب ها و عوارض بیماری تب مالت را در بیماران کم کرد.

□ برای پیشگیری از ابتلای کودکان باید آن ها را از برخورد با حیوانات و فضولات آن ها و به خصوص حیوانات تازه به دنیا آمده یا دام های تازه زایمان کرده و ترشحات آن ها دور نگه داشت.

□ باید مردم را در مورد پرهیز از خوردن شیر خام (غیرپاستوریزه و نجوشیده)، گوشت، جگر و سایر احشاء خام یا خوب پخته نشده که احتمال وجود باکتری در آن ها وجود دارد، آگاه نمود.

□ یکی دیگر از مطالب مهم که به روستائیان و عشایر باید آموزش داد "سوزاندن و دفن بهداشتی" جنین سقط شده، ترشحات و محصولات زایمانی و خودداری از تماس مستقیم با این گونه مواد آلوده کننده است.

ب: راه های پیشگیری از ابتلا به بیماری تب مالت در کشتارگاه ها چیست؟

درس نهم

داستان ناتمام ▼

آقای رجبی صاحب کشتارگاه نمونه با بیش از ۵۴ کارگر می باشد. ایشان به رعایت مسائل بهداشت فردی، بهداشت محیط و استفاده از لباس محافظ کامل توسط کارگران بسیار سخت گیر است. آقا مسعود، جوان ۲۵ ساله ای است که تازه در این کشتارگاه در قسمت ذبح دام مشغول به کار شده است و نه تنها از لباس محافظ کامل در محل کار استفاده نمی کند، بلکه نسبت به رعایت مسائل بهداشتی نیز بی توجه است. آقای رجبی وقتی دید که تذکراتی فراوانش به آقا مسعود بی فایده است، ... این داستان را شما ادامه دهید.

۱. به نظر شما لباس محافظ کامل چیست؟

۲. به نظر شما رعایت چه مسائلی در کشتارگاه ها می تواند از انتقال میکروب بروسلا جلوگیری کند؟

۳. به نظر شما دام هایی که مبتلا به بروسلا هستند در چه شرایطی باید کشتار شوند؟

۹

دانستنی های سلامتی

□ بز، گوسفند و گاو مبتلا به بیماری در مرحله کشتار بسیار خطرناک هستند. پس از ابتلای دام ها به بروسلا، باکتری ها از راه گردش خون، در بافت های بدن دام (از جمله رحم، بیضه ها و پستان) پخش می شوند.

□ حیواناتی که اخیراً زایمان داشته یا سقط کرده اند در معرض آلوده کنندگی بالایی هستند. از آن جا که پستان و ترشحات رحم گاوهای مبتلا بسیار آلوده است،

در صورت ذبح شدن حیوان آلوده بیماری به فرد ذبح کننده منتقل می گردد.

□ فردی که کشتار را انجام می دهد باید لباس محافظ کامل (لباس بلند، پیش بند ضدآب و چکمه و ماسک تنفسی مخصوص و عینک یا محافظ صورت و دستکش های پلاستیکی) بپوشد.

برای کسانی که در کشتارگاه کار می کنند:

□ امکانات گندزدایی لباس های محافظ و وسایل کشتار و تسهیلات شستشوی کارگران شاغل کشتارگاه باید فراهم شده باشد. (گندزدایی لباس به روشی که در دامداری ها توضیح داده شد)

□ **بعد از پایان هر روز کاری** باید جایگاه و وسایل کشتار به طور کامل پاکسازی و **گندزدایی** شود. همچنین پسماندها و بافت های دور ریختنی حیوان را باید در یک "محفظه غیر قابل نشت" مملو از مواد گندزدایی کننده (مثلاً یک کیسه پلاستیکی) قرار داد. توصیه می شود این پسماندها را بعد از بی خطر سازی **بسوزانند**.

□ ورود به محل نگهداری دام ها قبل از ذبح بهتر است محدود به پرسنل کاری باشد.
□ اگر ممکن باشد باید کسانی را به عنوان کارگر کشتارگاه استخدام کرد که قبلاً سابقه برخورد با بروسلا را داشته اند.
□ استعمال دخانیات، نوشیدن و خوردن غذا در محل کشتار باید ممنوع باشد.

ج : راه های پیشگیری از انتقال خوراکی بیماری تب مالت از طریق رعایت اصول دوشیدن و نگه داشت شیر چیست؟

درس دهم

▼ بحث گروهی

با راهنمایی مربی به دو گروه تقسیم شوید و در مورد راه های انتقال خوراکی بیماری تب مالت موقع دوشیدن و نگه داشت شیر بحث کنید و به سوالات زیر پاسخ دهید.

۱. به نظر شما ساکنین شهرها که تماس مستقیم با دام ها ندارند، آیا امکان دارد به بیماری تب مالت مبتلا شوند؟

.....
۲. به نظر شما چگونه ساکنین در شهر به بیماری تب مالت مبتلا می شوند؟

.....
۳. به نظر شما چگونه شیر آلوده می شود؟

.....
۴. به نظر شما نکات بهداشتی که باید در مورد تهیه و مصرف محصولات لبنی به آن ها توجه نمود چیست؟

.....

□ در افراځي كه تماس مستقيم با دام ندارند و مخصوصاً در شهرها، بيشترين احتمال ابتلا به بيماري تب مالت از راه مصرف خوراكي شير خام و فراورده هاي غير پاستوريزه آن است. گوشت و ساير فراورده هاي دام مانند جگر نيز اگر به صورت خام يا نيم پز مصرف شود، باعث انتقال بيماري تب مالت مي شود.

نكات بهداشتي در مورد تهيه و مصرف محصولات لبني:

شير خوب بايد داراي طعمي مطبوع، خوشمزه و كمی شيرين بوده و رنگ آن سفيد مايل به زرد باشد. به علت احتمال رشد سريع ميكروب ها نمي توان شير را براي مدت زيادي در خارج از يخچال و در هواي اتاق نگه داشت.

راه هاي آلودگي شير:

راه هاي آلودگي شير به دو دسته تقسيم مي شوند:

• **آلودگي هاي اوليه:** در اين نوع آلودگي "بيماري هاي مختلف دام" از قبيل سل و تب مالت مي توانند از راه خوردن شير **دام آلوده** به انسان سرايت كنند و شير اين دام ها را نبايد مصرف كرد.

• **آلودگي هاي ثانويه:** از زمان شيردوشي به بعد بروز مي كند و با رعايت اصول بهداشتي مي توان از آن ها پيشگيري كرد. ترجيحاً بايد شيردوشي در محلي غير از آغل و محل نگهداري دام ها انجام شود كه آلودگي محيط باعث آلوده شدن شير نگردد.

نكات مورد توجه براي افراځي كه با دوشيدن شير سر و كار دارند:

• **رعايت بهداشت پستان دام:** قبل از دوشيدن شير، پستان حيوان را بايد با آب گرم و صابون و يا مواد پاك كننده مناسب شستشو داد (اين اقدام بسيار با اهميت است).

• **دور ریختن اولیه:** برای جلوگیری از آلودگی شیر در هنگام دوشیدن، باید ابتدا کمی از آن را در ظرف جداگانه دوشید و سپس دوشیدن اصلی در ظرف دیگر انجام شود.

• **پاکیزگی ظروف:** ظروفی که جهت ریختن شیر استفاده می‌شوند باید تمیز و عاری از آلودگی باشند. ظروفی که برای دوشیدن شیر استفاده می‌شوند و همچنین ظروفی که برای انتقال شیر دوشیده شده به محل جمع آوری شیر یا به محل پاستوریزه کردن (کارخانه) استفاده می‌شوند باید به خوبی تمیز و "ضد عفونی" شوند.

□ اگر در منطقه ای دستگاه مکانیزه شوینده ظروف شیر موجود باشد، شستشو با این دستگاه بر شستشو با دست ارجح است. در صورتی که ظروف با دست شسته می‌شوند بعد از شستن اولیه با مواد شوینده رایج باید ظروف را ضد عفونی نمود. ضد عفونی (گندزدایی) کردن ظروف را می‌توان با آب جوش، بخار و یا ماده ضد عفونی کننده شیمیایی (جهت کشتن باکتری‌ها) انجام داد.

شستن اولیه فقط با آب کفایت نمی‌کند و باید از یک ماده شوینده ظروف (مواد شوینده معمول موجود در بازار) نیز استفاده نمود. بعد از شستشوی ظروف، باید آن‌ها را به دقت و بدون آلوده شدن مجدد خشک کرد که برای این کار، روش جریان هوای گرم روش مناسبی است.

بعد از خشک شدن ظروف، برای پیشگیری از آلوده شدن مجدد، باید درب ظروف با درپوش بسته شده و نگهداری شوند (ترجیحاً ظرف و درپوش از یک کارخانه باشند تا هم اندازه بوده و بین آنها درز ایجاد نگردد). تمیز بودن درپوش‌ها بسیار مهم است چون در صورت آلوده بودن می‌توانند باعث آلودگی مجدد ظروف شوند.

• **بهداشت دست‌ها:** قبل از دوشیدن شیر حتماً باید دست‌ها را با آب و صابون شستشو داد. در صورت وجود زخم در دست‌ها از دوشیدن شیر خودداری شود.

• استفاده از دستکش مناسب: استفاده از

دستکش های مخصوص شیردوشی توصیه می گردد. دستکش های نیتریل نسبت به دستکش های جراحی در برابر سوراخ شدن و آسیب مقاوم ترند و برای افرادی که به لاتکس حساسیت دارند گزینه مناسبی است.

• جهت کاهش آلودگی بهتر است شیر در محیط خارج از محل نگهداری دام ها و آغل دوشیده شود.

• دستگاه شیردوشی: در صورت استفاده از

دستگاه های شیر دوشی باید آن ها را کاملاً تمیز و با ماده مناسب ضد عفونی کرد.

• انتقال به مراکز جمع آوری شیر: در مناطقی

که ابتدا شیر را دوشیده و با ظرفی به مرکز جمع آوری شیر منتقل می نمایند، باید در طول مسیر حتماً ظروف درپوش داشته باشند تا آلودگی به شیر منتقل نشود.

نکات مورد توجه بهداشت شیر در هنگام انتقال به کارخانه:

اگر شیر یک بار در روز جمع آوری و به کارخانه منتقل می شود، توجه به این نکته بسیار مهم است که شیر دوشیده شده هنگام صبح نباید با شیر دوشیده شده در عصر با هم مخلوط شوند و باید شیر دوشیده شده در هر نوبت، در ظرف جداگانه ای نگهداری و منتقل گردد. در مناطقی که فاصله محل نگهداری دام ها تا کارخانه یا محل جمع آوری شیرها زیاد نیست و جاده مناسب وجود داشته باشد، راه مناسب این است که شیر دو بار در روز دوشیده و منتقل گردد.

- **خنک نگه داشتن شیر:** تا زمان انتقال شیر باید آن را در جای خنک (کمتر از ۱۰ درجه سانتیگراد و ترجیحاً کمتر از ۴ درجه سانتیگراد و سرمای مشابه یخچال) و دور از تابش آفتاب و در سایه نگهداری نمود. زمانی که خنک نگه داشتن شیر تا زمان انتقال به کارخانه در دامداری امکان پذیر نباشد، باید هر چه زودتر شیر را بعد از دوشیدن به کارخانه انتقال داد و از نگه داشتن آن خودداری نمود (در عرض حداکثر ۳ ساعت منتقل گردد و ترجیحاً بیش از ۲ ساعت نباشد).
- در تمام مراحل نگهداری و حتی در حین انتقال شیر باید سعی نمود تا درجه حرارت شیر از ۱۰ درجه سانتی گراد بیشتر نشود (ترجیحاً در کمتر از ۴ درجه سانتیگراد نگهداری شود).
- **آموزش افراد تحویل گیرنده شیر:** در مراکز جمع آوری شیر و کارخانه باید افراد را از نظر اصول نگهداری شیر آموزش داد و ترجیحاً امکاناتی برای تمیز کردن و "ضد عفونی کردن" ظروف قبل از برگرداندن آن به فرد دامدار یا شیر فروش در محل جمع آوری شیر و یا کارخانه فراهم آورده شود. تولیدی هایی که از منابع گوناگون و ناشناخته شیر اولیه خود را تهیه می نمایند، در معرض خطر آلودگی بیشتری قرار می گیرند. در برخی مناطق، میزان زیادی شیر از دام های چند دامدار جمع آوری می شود و سپس در دستگاهی به نام "چرخ شیر" دستی یا برقی قرار داده می شود و خامه شیر را از آن جدا می کنند. چون این شیر هنوز جوشانده نشده است و از چند دام مختلف جمع آوری شده، احتمال وجود آلودگی میکروبی در خامه جدا شده بسیار بالاست. همچنین در این روش شیرهای آلوده و شیرهای سالم با هم مخلوط می شود.

د : راه‌های پیشگیری از انتقال خوراکی بیماری تب مالت از طریق سالم‌سازی شیر چیست؟

درس یازدهم

▼ یک بازدید

با راهنمایی و هماهنگی مربی خود از یک کارخانه تولید شیر بازدید کنید و در بازدید خود، روش‌های مختلف سالم‌سازی شیر را ملاحظه و در جلسه بعدی کلاس گروهی خود، در مورد روش‌های مختلف سالم‌سازی شیر بحث نمایید.

▼ یک مشورت

همسر مهین خانم مدتی بیمار بود. سردرد، کمردرد، زانو درد، تب و عرق شبانه، او را بسیار اذیت می‌کرد. او مدتی از رفتن نزد پزشک طفره می‌رفت، اما بالاخره به اصرار همسرش به پزشک مراجعه کرد. پزشک بعد از گرفتن یک شرح حال دقیق و بعد از آزمایش و انجام اقدامات لازم، به مهین خانم گفت: همسرش به دلیل مصرف شیر و لبنیات غیر پاستوریزه به بیماری تب مالت مبتلا شده و به همین دلیل باید مواظب خود و دیگر اعضای خانواده‌اش باشد. مهین خانم به همین خاطر خیلی نگران فرزندانش است و نمی‌داند چگونه باید مراقب آن‌ها باشد. او با نگرانی به داوطلب سلامت محله خود مراجعه می‌کند و از او می‌خواهد که راهنمایی‌اش کند. نظر شما چیست؟ داوطلب سلامت محله چگونه می‌تواند به مهین خانم کمک کند؟ نظر خود را یادداشت کنید و با سایر داوطلبان سلامت محله در این خصوص بحث کنید.

۱۱

دانستنی‌های سلامتی

□ روش‌های سالم‌سازی شیر

- یکی از روش‌های سالم‌کردن شیر، **جوشاندن** است و بعد از ۳ الی ۵ دقیقه جوشیدن شیر پس از غل زدن، باکتری بروسلا از بین می‌رود. روش‌های دیگری نیز وجود دارند که شامل پاستوریزه کردن و استریلیزه کردن شیر می‌باشند.
- **پاستوریزه کردن شیر**: هدف پاستوریزاسیون شیر، نابودی کل میکروارگانیسم‌های بیماری‌زا همچنین از بین بردن ۹۵-۹۰٪ میکروب‌های غیربیماری‌زا به شرط این که هیچ گونه تغییر فیزیکی و شیمیایی در شیر بوجود نیاید، می‌باشد. تمام فرآورده‌های لبنی **پاستوریزه** نیز از شیری که به روش مناسب پاستوریزه شده باشد، به دست می‌آیند.

ه : راه های پیشگیری از انتقال خوراکی بیماری تب مالت از طریق مصرف محصولات لبنی سالم چیست؟

درس دوازدهم

▼ بررسی چند نمونه

۱. شهین خانم زن پاکیزه و با سلیقه ای است. او از شیر تازه دام، برای خانواده خود پنیر، ماست و کره درست می کرد. از مادرش یاد گرفته بود که بعد از درست کردن پنیر باید آن را در آب نمک قرار دهد تا میکروب تب مالتش از بین برود. شهین خانم هر وقت پنیر درست می کرد، قبل از قرار دادن پنیر در آب نمک، مقداری از آن را مزه مزه می کرد. خواهرش به او گفته بود که "با این مزه مزه کردن و خوردن پنیر تازه ممکن است تب مالت بگیری" اما او می گفت تا حالا که نگرفتم از این به بعد هم نمی گیرم. مدتی بود که حال و حوصله هیچ کاری را نداشت و گاهی خود به خود گریه می کرد.

۲. محمد خیلی به خوردن بستنی علاقه داشت، وقتی تابستان می شد همه پول تو جیبی اش را برای خرید بستنی خرج می کرد. تابستان امسال در محله آن ها مرد بستنی فروش دوره گردی آمد که چرخ دستی پر از بستنی داشت. هر روز از کنار خانه آن ها رد می شد و داد می زد "آهای بستنی خوشمزه دارم" مادرش گفته بود که "این بستنی های سنتی، غیر بهداشتی هستند، اگر بخوری ممکن است مریض شوی" اما محمد یک روز از مرد بستنی فروش دوره گرد بستنی سنتی خرید و خورد. الان یکی دو ماه از آن روز می گذرد، محمد دچار درد زانو و کمر شده است و به سختی حرکت می کند. پزشک برایش داروی خوراکی و تزریقی تجویز کرده است و به مادرش گفته است، باید حتماً داروهایش را به مدت دو ماه کامل و به موقع مصرف کند.

درباره هر یک از نمونه ها بحث کنید.

۱. آیا شما نمونه های مشابه با موارد بالا را می شناسید؟

.....

۲. به نظر شما آیا این افراد احتمال دارد به بیماری تب مالت مبتلا شده باشند؟ توضیح دهید.

.....

۳. به نظر شما این افراد چه مواردی را به منظور پیشگیری از مبتلا شدن به بیماری تب مالت باید رعایت کنند؟

□ پنير تازه:

پنيري که از شير آلوده نجوشيده و غير پاستوريزه درست شود داراي غلظت بسيار بالايي از ميكروب است، پس بايستي از تهيه اين گونه محصولات غير بهداشتي اکيداً خودداري نمود.

اگر تهيه پنير پاستوريزه در منطقه اي امکان‌پذير نباشد، توصيه شده است که حداقل براي ۳ ماه،

پنير تازه را در آب نمک اشباع (۱۷٪) (۱۷ گرم نمک در يك ليتر آب، آن قدر هم زدن ادامه مي يابد که ديگر نمک در آب حل نشود) نگهداري کنند تا باکتری بروسلا در آن از بين برود.

- هنگام تهيه پنير، مايعی به نام "آب پنير" از آن جدا می شود که در مواردی که از شير نجوشيده و يا غير پاستوريزه استفاده شده باشد، داراي قدرت آلوده کنندگی بالايی است و می تواند بيماری ها را منتقل کند و هم چنين می تواند باعث آلوده شدن ظروفی شود که با آن حمل و نقل می شود.

- "مايه پنير" که در ساخت پنير سنتی استفاده می شود، نیز می تواند به عنوان يك منبع عفونت مطرح باشد، مخصوصاً اگر از معده حيوانات آلوده به بروسلا تهيه شود. توصيه می شود از قرص های بهداشتی **آنزيم رنين** برای تهيه پنير استفاده شود.

□ **ماست، کره:** ماست به علت گذراندن فرآيندهای اسیدی شدن و کاهش بار ميكروبی معمولاً عامل انتقال تب مالت شناخته نمی شود. طی فرآيند اسیدی شدن تعداد باکتری بروسلا به شدت کاهش می يابد. برای از بين رفتن باکتری بايد pH به زیر ۳.۵ کاهش يابد. عموماً اعتقاد بر اين است که ماست و کره ای که از آن به دست می آورند تب مالت را منتقل نمی کنند، اما بايد به خاطر داشت اين احتمال صفر نيست، به دليل اين که ممکن است شير به حد مناسب اسیدی نشده باشد يا در مراحل توليد به آن سرشير يا خامه غير پاستوريزه اضافه گردد يا با ظروف آلوده تماس يابد، بنابراین رعايت مسائل بهداشتی در تهيه آن ها لازم است.

□ **خامه، سرشير:** خامه و سرشيري که از شير خام غير پاستوريزه تهيه شده باشند از منابع احتمالی مهم انتقال بروسلا محسوب می شوند.

□ **بستنی:** بستنی های غیر بهداشتی سنتی منبع احتمالی انتقال بیماری تب مالت هستند مخصوصاً اگر شیر استفاده شده در تهیه آن ها از منابع مختلف تهیه شده باشد. با جوشاندن و یا پاستوریزه کردن شیر و رعایت نکات بهداشتی در جهت جلوگیری از آلوده شدن ظروف، می توان میکروب بیماری تب مالت را از بین برد. بستنی ها و خامه هایی که در

بعضی بستنی فروشی های سنتی عرضه می شوند، اگر فرآیند پاستوریزاسیون و یا جوشاندن شیر را طی نکرده باشند، یکی از منابع مهم انتقال بیماری تب مالت محسوب می گردند و مشتریان آن ها، علی الخصوص مسافرین باید در این رابطه آگاهی لازم را داشته باشند.

□ **گوشت تازه:** دستکاری و قطعه قطعه کردن گوشت تازه بدون دستکش در صورت وجود زخم و خراش در پوست دست باعث انتقال بیماری تب مالت می گردد.

و : راه های پیشگیری از انتقال خوراکی بیماری تب مالت از طریق مصرف گوشت و سایر بافت های سالم چیست؟

درس سیزدهم

▼ بررسی یک نمونه

آقای واقفی قصابی بزرگی دارد. او کباب برگ و جگر نیم پز و آبدار خیلی دوست دارد. همچنین عادت دارد که بدون دستکش کار کند و هنگام قطعه قطعه کردن گوشت ها به ویژه جگر، تکه ای از آن ها را به صورت خام بخورد. او یک سالی است که سردرد به همراه ضعف حرکتی در عضلات ساق پا (دو طرفه) دارد.

۱. آیا شما نمونه های مشابه با مورد بالا را می شناسید؟

.....

۲. به نظر شما آیا آقای واقفی احتمال دارد به بیماری تب مالت مبتلا شده باشد؟

.....

۳. به نظر شما آقای واقفی چه مواردی را به منظور پیشگیری از مبتلا شدن به بیماری تب مالت باید رعایت کند؟

.....

- با کمک مربی پاسخ به سوالات را جمع بندی کنید؟

.....

□ نکات بهداشتی در مورد تهیه و مصرف گوشت و سایر بافت‌ها:

• تعداد باکتری در گوشت چندان زیاد نیست و اگر نگهداری گوشت قبل از مصرف به درستی انجام شود تعداد باکتری در آن کمتر هم می‌شود (برای اینکه باکتری موجود در گوشت تازه کمتر شود لازم است آن را در درجه حرارت ۲ تا ۸ درجه سانتی‌گراد به مدت ۲۴ ساعت در یخچال نگهداری کنید).

• باکتری بروسلا می‌تواند تا سال‌ها در "گوشت یخ زده" زنده بماند. فرآیند یخ زدن میزان ماندگاری بروسلا در گوشت را بیشتر می‌کند. تجمع باکتری در طحال، جگر، کلیه، بیضه و بافت پستان بیشتر از سایر نقاط است، بنابراین اگر به درستی پخته شوند احتمال انتقال بیماری کاهش می‌یابد.

• متأسفانه مصرف بیضه دام در بعضی مناطق رواج دارد و برخی از بیماران سابقه مصرف بیضه دام (دُنبَلان) را دارند.

• مصرف خام این بافت‌ها مخصوصاً اگر دارای خون تازه باشند، احتمال ابتلا به بیماری را افزایش می‌دهد. جا به جایی و دست زدن به گوشت آلوده، برای پخت غذا بدون رعایت نکات بهداشتی خاص باعث آلوده شدن سایر مواد غذایی در آشپزخانه منزل می‌شود. هنگام دست زدن به گوشت و بافت حیوانات در آشپزخانه باید حتماً از دستکش استفاده شود.

• باید به این نکته توجه داشت که نمک زدن، دودی کردن غذا، خشک کردن و استفاده از میکروفرر روش‌های مطمئنی برای از بین بردن باکتری بروسلا در غذا نیستند.

از آن‌جا که باکتری می‌تواند در یخچال و حتی در شرایط یخ زدگی به خوبی بقای خود را حفظ کند، بهتر است تمام غذاهای گوشتی به طور کامل پخته شوند.

ز: بایدها و نبایدها در پیشگیری از بیماری تب مالت چیست؟

درس چهاردهم

▼ بحث گروهی

به دو گروه تقسیم شوید و بایدها و نبایدهای بیماری تب مالت را از درس های گذشته پیدا کنید و در جدول زیر دسته بندی نمایید، سپس به کمک مربی خود جدول را تصحیح کنید.

نبایدها	بایدها

□ باید‌ها و نبایدها در پیشگیری از ابتلا به بیماری تب مالت:

۱. واکسیناسیون به موقع دام‌ها
☒ باید ☐ نباید
۲. ضدعفونی نمودن کشتارگاه‌ها به طور منظم
☒ باید ☐ نباید
۳. نگهداری دام در نزدیکی محل زندگی انسان‌ها
☒ نباید ☐ باید
۴. استفاده از بستنی سنتی غیر بهداشتی
☒ نباید ☐ باید
۵. جدا سازی دام‌های سقط کرده و بیمار از سایر دام‌ها
☒ باید ☐ نباید
۶. ضد عفونی کردن محل زایمان بعد از زایمان دام
☒ باید ☐ نباید
۷. خوردن سرشیر و خامه تهیه شده از شیری که حرارت مناسب ندیده
☒ نباید ☐ باید
۸. استفاده از ماسک و دستکش موقع زایمان دام‌ها
☒ باید ☐ نباید
۹. خوردن گوشت نیم پز یا جگر خام یا بیضه
☒ نباید ☐ باید
۱۰. استفاده از دستکش برای پاک کردن و قطعه قطعه کردن گوشت
☒ باید ☐ نباید
۱۱. مبارزه با جوندگان و حشرات در محل زندگی دام‌ها
☒ باید ☐ نباید
۱۲. پرهیز از مصرف شیر خام و نجوشیده و پنیری که در آب نمک گذاشته نشده
☒ باید ☐ نباید
۱۳. تمیز کردن پستان دام با آب گرم و صابون قبل از دوشیدن شیر
☒ باید ☐ نباید
۱۴. بازی کردن کودکان با دام
☒ نباید ☐ باید

ک: درمان بیماری تب مالت چگونه است؟

درس پانزدهم

▼ سخنرانی

از پزشک مرکز دعوت کنید تا در جلسه آموزشی شما حضور یابد و در زمینه چگونگی درمان بیماری تب مالت و نقش اطرافیان بیمار برای شما صحبت کند و به سوالات زیر پاسخ دهد. پاسخ ها را یادداشت نمایید.

۱. درمان بیماری تب مالت چگونه انجام می شود؟

۲. طول مدت درمان بیماری تب مالت چقدر است؟

۱۵

دانستنی های سلامتی

□ درمان بیماری تب مالت:

● برای درمان مناسب، درمان چند دارویی طولانی مدت (گاهی چندین ماه) لازم است و گروهی از بیماران علی رغم دریافت درمان کافی دچار عود بیماری می گردند. با توجه به پیچیدگی بیماری گاهی لازم است طول مدت درمان، حتی بیش از یک سال ادامه یابد.

● بر اساس توصیه کمیته علمی کشوری پیشگیری و کنترل بیماری تب مالت، درمان بیماری در بزرگسالان، اطفال، زنان باردار و زنان شیرده متفاوت است.

● قطع درمان با عود و عوارض ناتوان کننده همراه است. لذا تکمیل دوره درمان بسیار لازم و ضروری است.

۱. آیا خانوارهای تحت پوشش شما می دانند چگونه می توان از ابتلا به بیماری تب مالت در دامداری ها پیشگیری کرد؟

.....

۲. آیا خانوارهای تحت پوشش شما می دانند چگونه می توان از ابتلا به بیماری تب مالت در کشتارگاه ها پیشگیری کرد؟

.....

۳. آیا خانوارهای تحت پوشش شما می دانند چگونه می توان از ابتلا به بیماری تب مالت از طریق مواد خوراکی (مصرف محصولات لبنی، گوشت ها و سایر بافت های سالم) پیشگیری کرد؟

.....

۴. آیا خانوارهای تحت پوشش شما باید ها و نبایدهای پیشگیری از بیماری تب مالت را می شناسند؟

.....

مشکلات شناسایی شده در محله:

۱-.....

۲-.....

۳-.....

۴ چگونه پیام هایمان را به مردم منتقل کنیم؟

بر اساس بحث هایی که در جلسات قبلی داشته اید و نتایج آن را در قسمت "در محله" نوشته اید، برای انتقال پیام ها به مردم برنامه ریزی کنید.

● انتخاب پیام های مناسب

مسائلی که در محله شما وجود دارد را روی تخته یادداشت کنید و در باره شدت هر مسئله بحث کنید. چه تعداد از مردم محله با آن مسئله روبرو هستند؟ کدام مسئله خطر بیشتری دارد؟ سپس در باره مسائلی که یادداشت کرده اید، رأی گیری کنید. ۵ مسئله ای را که مهم تر از بقیه هستند، در جدول زیر یادداشت کنید.

شماره	مسائل بهداشتی مهم محله ما
۱	
۲	
۳	
۴	
۵	

سپس برای حل این مسائل برنامه ریزی کنید. مردم محله شما به چه آموزش هایی بیشتر احتیاج دارند؟ با چه روشی باید به مردم آموزش داد؟ چه کار دیگری جز آموزش می توان برای این مسائل انجام داد؟ نتیجه بحث هایتان را در جدول به طور خلاصه بنویسید.

شماره	برای حل کدام مسئله؟	چه کاری باید کرد؟	چه کسی مسئول این کار خواهد بود؟	این کار چه زمانی انجام خواهد شد؟

توجه کنید: اگر برنامه هایی که در این جدول می نویسید اجرا نکنید، کار خود را ناقص رها کرده اید. فقط زمانی به یادگیری کتاب دیگری بپردازید که پیام هایتان را به مردم محله منتقل کرده باشید.

● تهیه مواد آموزشی

اگر در جدول برنامه ریزی خودتان، تهیه مواد آموزشی مثل پوستر، پمفلت، جزوه، روزنامه دیواری، شعار و ... هم دارید، به صورت گروهی در کلاس، این مواد را تهیه کنید.

شماره	نوع مواد آموزشی	موضوع و پیام های اصلی	افراد مسئول انجام کار	زمان	وسایل مورد نیاز

● سخنرانی (چهره به چهره)

شما باید خودتان را برای آموزش مردم آماده کنید و این کار به تمرین نیاز دارد. بهتر است در کلاس خود درباره مسائلی که در محله شما اهمیت بیشتری دارند، سخنرانی کنید تا هم آمادگی بیشتری کسب کنید و هم اگر اشکالی در گفته های شما هست، با مربی و سایر داوطلبان سلامت محله آن را برطرف کنید. برای این که سخنان شما برای مردم محله تان قابل قبول باشد، چه کار باید بکنید؟ برای این سخنرانی های تمرینی برنامه ریزی کنید (در صورت موافقت مربی، می توانید این سخنرانی را برای مردم دیگر انجام دهید و مربی بر کار شما نظارت کند).

شماره	موضوع سخنرانی	سخنران	تاریخ

● ایفای نقش

برای انتقال پیام به مردم باید روش صحیح گفتگو با آن ها را دانست و به تدریج در این کار ماهر شد. بهترین راه تمرین ارتباط با دیگران، ایفای نقش است. در حضور مربی و سایرین درباره همه مسئله ها، سوال ها و ماجراهای این کتاب یک ایفای نقش انجام دهید. بحث بعد از ایفای نقش، مهم تر از خود آن است. فراموش نکنید که در این بحث ها، باید درباره نقش ها صحبت کنید، نه درباره بازیگران! شاید بخواهید از قبل، برای ایفای نقش تمرین کنید. بنابراین برای زمان اجرای ایفای نقش برنامه ریزی کنید.

شماره	ماجرای ایفای نقش	تعداد بازیگران	اسامی بازیگران	تاریخ اجرا

برای این که بدانید آیا مطالب این کتاب را به خوبی یاد گرفته اید، آن ها را در خاطر دارید و از آن ها به شکل صحیحی استفاده می کنید، سوالات زیر را از خود بپرسید:

آیا می دانم؟

۱. تعریف بیماری تب مالت (بروسلوز) چیست؟
۲. افراد در معرض ابتلا به بیماری تب مالت چه کسانی هستند؟
۳. عامل ایجاد بیماری تب مالت چیست؟
۴. علائم و نشانه های بیماری تب مالت چیست؟
۵. نحوه انتقال بیماری تب مالت از حیوان به انسان چگونه است؟
۶. باورها و سنت های نادرست درباره راه های انتقال بیماری تب مالت کدام هستند؟
۷. راه های تشخیص بیماری تب مالت در انسان چیست؟
۸. راه های پیشگیری از بیماری تب مالت در دامداری ها چیست؟
۹. راه های پیشگیری از بیماری تب مالت در کشتارگاه ها چیست؟
۱۰. راه های پیشگیری از بیماری تب مالت از طریق رعایت اصول دوشیدن و نگه داشت شیر کدام است؟
۱۱. راه های پیشگیری از بیماری تب مالت از طریق سالم سازی شیر چیست؟
۱۲. راه های پیشگیری از بیماری تب مالت از طریق مصرف محصولات لبنی سالم چیست؟
۱۳. راه های پیشگیری از بیماری تب مالت از طریق مصرف گوشت و سایر بافت های سالم چیست؟
۱۴. بایدها و نبایدها در پیشگیری از ابتلا به بیماری تب مالت چیست؟

آیا می توانم؟

۱. بیماران مبتلا به بیماری تب مالت را در محله شناسایی کنم؟
۲. از خود در مقابل بیماری تب مالت مراقبت کنم؟
۳. علائم و نشانه های بیماری تب مالت را آموزش دهم؟
۴. نحوه انتقال بیماری تب مالت از حیوان به انسان را آموزش دهم؟
۵. باورها و سنت های نادرست در باره راه های انتقال بیماری تب مالت را توضیح دهم؟
۶. راه های تشخیص بیماری تب مالت را به خانوارهای تحت پوشش خود آموزش دهم؟
۷. راه های پیشگیری از بیماری تب مالت در دامداری ها را توضیح دهم؟

۸. راه های پیشگیری از بیماری تب مالت در کشتارگاه ها را آموزش دهم؟
۹. در پیشگیری بیماری تب مالت از طریق آموزش رعایت اصول دوشیدن و نگه داشت شیر موثر باشم؟
۱۰. راه های پیشگیری از تب مالت از طریق سالم سازی شیر را آموزش دهم؟
۱۱. مانع بروز تب مالت در خانوارهای تحت پوشش خود از طریق آموزش مصرف مواد لبنی سالم شوم؟
۱۲. سبب پیشگیری از بیماری تب مالت از طریق آموزش مصرف گوشت و سایر بافت های سالم شوم؟
۱۳. بایدها و نبایدها در پیشگیری از ابتلا به بیماری تب مالت را آموزش دهم؟

▼ آیا پیام ها را به مردم منتقل کرده ام؟

۱. آیا بیماری تب مالت (بروسلوز) را برای خانوارهای تحت پوشش خود تعریف کرده ام؟
۲. آیا افراد در معرض ابتلا به بیماری تب مالت را برای خانوارهای تحت پوشش خود نام برده ام؟
۳. آیا عامل ایجاد بیماری تب مالت را برای خانوارهای تحت پوشش خود بیان کرده ام؟
۴. آیا علائم و نشانه های بیماری تب مالت را برای خانوارهای تحت پوشش خود بیان کرده ام؟
۵. آیا نحوه انتقال بیماری تب مالت از حیوان به انسان را به خانوارهای تحت پوشش خود توضیح داده ام؟
۶. آیا باورها و سنت های نادرست درباره راه های انتقال بیماری تب مالت را برای خانوارهای تحت پوشش خود توضیح داده ام؟
۷. آیا راه های تشخیص بیماری تب مالت در انسان را برای خانوارهای تحت پوشش خود توضیح داده ام؟
۸. آیا راه های پیشگیری از بیماری تب مالت در دامداری ها را برای خانوارهای تحت پوشش خود شرح داده ام؟
۹. آیا راه های پیشگیری از بیماری تب مالت در کشتارگاه ها را به خانوارهای تحت پوشش خود شرح داده ام؟
۱۰. آیا راه های پیشگیری از بیماری تب مالت از طریق رعایت اصول دوشیدن و نگه داشت شیر را به خانوارهای تحت پوشش خود توضیح داده ام؟
۱۱. آیا راه های پیشگیری از بیماری تب مالت از طریق سالم سازی شیر را به خانوارهای تحت پوشش خود شرح داده ام؟
۱۲. آیا راه های پیشگیری بیماری تب مالت از طریق مصرف محصولات لبنی سالم را برای خانوارهای تحت پوشش خود توضیح داده ام؟
۱۳. آیا راه های پیشگیری بیماری تب مالت از طریق مصرف گوشت و سایر بافت های سالم را به خانوارهای تحت پوشش خود شرح داده ام؟
۱۴. آیا بایدها و نبایدها در پیشگیری از بیماری تب مالت را برای خانوارهای تحت پوشش خود بیان کرده ام؟

▼ آیا کارهای ما موثر بوده است؟

۱. آیا مردم محله، آداب صحیح و بهداشت فردی را رعایت می کنند؟
۲. آیا مردم محله و به ویژه افراد خانواده بیماران، به روش صحیح و منطقی از خود در مقابل بیماری تب مالت مراقبت می کنند؟
۳. آیا مردم محله، علائم و نشانه های بیماری تب مالت را می شناسند؟
۴. آیا مردم محله، نحوه انتقال بیماری تب مالت از حیوان به انسان را می دانند؟
۵. آیا باورها و سنت های نادرست درباره راه های انتقال بیماری تب مالت در مردم محله، تصحیح شده است؟
۶. آیا بیماران مبتلا به بیماری تب مالت محله، به موقع تشخیص داده می شوند؟
۷. آیا در دامداری ها، راه های پیشگیری از بیماری تب مالت رعایت می شود؟
۸. آیا راه های پیشگیری از بیماری تب مالت را در کشتارگاه ها رعایت می کنند؟
۹. آیا مردم محله، اصول دوشیدن و نگه داشت شیر را به طور صحیح انجام می دهند؟
۱۰. آیا مردم محله، اصول سالم سازی شیر را رعایت می کنند؟
۱۱. آیا از طریق آموزش مصرف مواد لبنی سالم، مانع بروز تب مالت در خانوارهای تحت پوشش خود شده ام؟
۱۲. آیا مردم محله، پیشگیری از بیماری تب مالت از طریق مصرف گوشت و سایر بافت های سالم را می دانند؟
۱۳. آیا مردم محله، بایدها و نبایدهای پیشگیری از ابتلا به بیماری تب مالت را می دانند؟

اگر در هر یک از این موارد اشکالی دارید، آن را با مربی خود در میان بگذارید.

۵ چگونه فرآیند انتقال پیام‌های بهداشتی به مردم را ارزیابی کنیم؟

برای این که بدانید آیا مطالب این کتاب به درستی به خانوارها منتقل شده و بخواهید میزان تأثیر آن را بررسی کنید، مراحل زیر را با کمک داوطلبان سلامت محله انجام دهید.

▼ مرحله اول

قبل از آموزش این کتاب به داوطلبان سلامت محله، با استفاده از پرسشنامه ی انتهای همین بخش میزان آگاهی، نگرش و عملکرد ۱۰ درصد از خانوارهای تحت پوشش هر داوطلب سلامت محله را مورد سنجش قرار دهید.

▼ مرحله دوم

پس از آموزش محتوای کتاب، با توجه به شرایط و نیاز مردم محله که در طی دوره ی آموزشی و ضمن انجام بحث های "در محله" بررسی و دسته بندی گردیده، انتقال پیام ها توسط داوطلبان سلامت محلات به خانوارهای تحت پوشش صورت می گیرد. نظارت مربی بر چگونگی انجام آموزش در محله ضروری است. این قسمت از کار مربی بخشی از آموزش داوطلبان سلامت محله محسوب می شود.

▼ مرحله سوم

به فاصله ی سه ماه پس از اتمام آموزش محتوای کتاب، لازم است مربی با همکاری داوطلبان سلامت محله میزان افزایش آگاهی، نگرش و عملکرد همان خانوارهای انتخاب شده در مرحله ی اول را مورد سنجش قرار دهد.

▼ مرحله چهارم

در صورتی که میزان افزایش آگاهی و نگرش خانوارها کمتر از ۳۵ درصد بود، مجدداً جهت انتقال پیام ها برنامه ریزی شود.

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
مرکز بهداشت استان

پرسشنامه سنجش میزان آگاهی، نگرش و عملکرد خانوارهای تحت پوشش در خصوص
«بیماری تب مالت»

..... مرکز بهداشت شهرستان:
..... مرکز خدمات جامع سلامت:
..... خانه بهداشت / پایگاه سلامت:
..... نام داوطلب سلامت محله:
..... تاریخ پرسشگری:
..... شماره خانوار:
..... نام سرپرست خانوار:

زمان پرسشگری: قبل از آموزش (Pre test) ☐

بعد از آموزش (Post test) ☐

۱. بیماری تب مالت (بروسلوز) از حیوان آلوده به انسان منتقل می شود.

○ صحیح ○ غلط ○ نمی دانم

۲. بیماری تب مالت از حیوان به حیوان منتقل می شود اما از انسان به انسان منتقل نمی شود.

○ صحیح ○ غلط ○ نمی دانم

۳. تب مالت باعث آسیب مغز، چشم و سایر دستگاه های بدن می شود.

○ صحیح ○ غلط ○ نمی دانم

۴. در مناطقی که دام ها را در نزدیکی محل زندگی انسان ها نگهداری می کنند، شیوع تب مالت بیشتر است.

○ صحیح ○ غلط ○ نمی دانم

۵. شیوع بیماری تب مالت در شهرها بیشتر از روستاها مخصوصاً در عشایر است.

○ صحیح ○ غلط ○ نمی دانم

۶. درمان تب مالت هزینه های زیادی را به سیستم بهداشتی کشور وارد می کند.

○ صحیح ○ غلط ○ نمی دانم

۷. سقط و مرده زایی در زایمان اول دام ها و کم شدن شیر دام ها از علائم بیماری بروسلوز در دام ها است.

○ صحیح ○ غلط ○ نمی دانم

۸. واکسیناسیون دام ها تأثیری در پیشگیری از بیماری تب مالت ندارد.

○ صحیح ○ غلط ○ نمی دانم

۹. تب، درد بدن، درد زانو و سایر مفاصل، سردرد، تعریق شبانه و بی اشتهايي از علائم تب مالت در انسان است.

○ صحیح ○ غلط ○ نمی دانم

۱۰. مصرف بافت بیضه دامی که در اصطلاح عامیانه دنبلان نامیده می شود، یکی از راه های مهم انتقال تب مالت است.

○ صحیح ○ غلط ○ نمی دانم

۱۱. آیا می توان دام بیمار را از دام سالم از روی ظاهر شناسایی نمود؟

الف) نمی توان از روی ظاهر، دام بیمار را شناسایی کرد.

ب) هر دام را باید آلوده فرض کرد.

ج) دامپزشکان از روی ظاهر دام ها می توانند بیمار یا سالم بودن دام ها را تشخیص دهند.

د) گزینه های الف و ب صحیح است.

۱۲. خوردن آغوز دام چه فایده ای دارد؟

الف) آغوز دام هیچ گونه ارزش غذایی برای انسان ندارد.

ب) آغوز دام ها برای انسان ها اثر تقویتی بسیار دارد.

ج) آغوز برای نوزاد همان حیوان است.

د) گزینه های الف و ج صحیح است.

۱۳. کدام یک از گزینه های زیر اقدام مناسب در برخورد با جنین و جفت سقط شده ی دام است؟

الف) قرار دادن در کیسه غیر قابل نشت و معدوم ساختن

ب) دفن کردن عمیق در زیر خاک با آهک (فاصله حداقل ۳ متری با منابع آب زیر زمینی)

ج) بی خطر ساختن از طریق گندزدایی و سوزاندن

د) همه موارد

۱۴. توجه به چه نکاتی هنگام دوشیدن شیر دام لازم و ضروری است؟

الف) باید پستان دام را قبل از دوشیدن شیر با آب و صابون تمیز نمود.

ب) ظرف نگهداری شیر را شست و ضد عفونی نمود.

ج) از دستکش و ماسک هنگام دوشیدن شیر استفاده کرد.

د) همه گزینه ها صحیح است.

۱۵. چه موقع مصرف پنیر سنتی مانعی ندارد؟

الف) از شیر پاستوریزه و قرص های بهداشتی آنزیم رنین برای تهیه پنیر استفاده شده باشد.

ب) پنیر به مدت ۳ ماه در آب نمک اشباع نگهداری شود.

ج) گزینه های الف و ب صحیح است.

د) از مایع پنیر برای تهیه پنیر استفاده شود.

۱۶. هنگام مصرف گوشت به چه نکاتی باید توجه نمود؟

الف) موقع پاک کردن و خرد کردن گوشت از دستکش استفاده کرد.

ب) گوشت در فریزر نگهداری شود.

ج) برای خوردن گوشت باید آن را به طور کامل پخت.

د) هر سه گزینه صحیح است.

۱۷. کدام یک از موارد زیر از راه های انتقال تب مالت است؟

الف) انتقال از انسان به انسان

ب) انتقال حیوان به حیوان - انتقال خوراکی - انتقال از راه تنفس

ج) انتقال از حیوان به انسان

د) مورد ب و ج صحیح است

۱۸. طول مدت درمان بیماری تب مالت چه مدت است؟

الف) درمان طولانی است و بیمار نباید از خوردن داروها خسته شود.

ب) درمان با چند نوع آنتی بیوتیک است.

ج) گاهی درمان ممکن است تا یک سال طول بکشد.

د) هر سه گزینه صحیح است.

۱۹. برای از بین بردن باکتری بروسلا بعد از غل زدن شیر چه مدت باید بجوشد؟

الف) به مدت یک دقیقه ب) ۲۰ دقیقه کافی است

ج) ۳ الی ۵ دقیقه د) به مدت نیم ساعت

۲۰. شرایط مناسب نگهداری و انتقال شیر به کارخانه چیست؟

الف) نگهداری شیر در جای خنک (سرماى مشابه یخچال)

ب) نگهداری شیر در سایه و دور از تابش آفتاب

ج) انتقال هر چه زودتر شیر به کارخانه (در عرض حداکثر ۳ ساعت منتقل گردد و ترجیحاً بیش از ۲ ساعت نباشد).

د) هر سه گزینه صحیح است.

1. <http://www.who.int/csr/resources/publications/Brucellosis.pdf>
2. Mandell, Douglas, and Bennett's *Principles and Practice of Infectious Diseases 7th e*, 2010, - Chapter 226 - *Brucella Species* - Churchill Livingstone
3. Harrison's *Principles of Internal Medicine*, 17th e, 2008, Chapter 157 – Brucellosis - McGraw-Hill Medical

۴. راهنمای کشوری مبارزه با بروسلوز (بیماری تب مالت). ۱۳۹۱

۵. دستورالعمل اجرایی مبارزه با بروسلوز دامی سال ۱۴۰۲ (سازمان دامپزشکی کشور)